

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע"נ

ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מראה מקומות ראשי אש

לע"נ מרים שיינדל בת יצחק"א אפרים שמעון סינאוויץ

LAKEWOODDAFYOMI.COM

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

אז א טע"ש י"ד סמן
רמז טע"ש ט:
ל"ח ב מ"י פ"א מהלכות
עונות אולפן ה"א א
ופ"י ט"ס הלכה א
ל"ח ב מ"י פ"י מהל'
פסח אלוהה הלכה י'
ועין מהלכות:
ב ה מ"י פ"א מהל'
מ"ח הלכה ב ואלהה א
סמך טע"ש י"ד טע"ש י"ד
סמן רמז טע"ש ט:
[ו] מ"י פ"ד מהלכות
סנהדרין הלכה ח ט:
מ"א ב מ"י פ"ב מהל'
סנהדרין הלכה א סמך
טע"ש י"ד טע"ש י"ד סמן
י"ד טע"ש י"ד:

רבינו חננאל

אקשיון בורה לי למשקל
רשותא להוראה אי גמיר
יורה ואי לא גמיר רשותא
למה ליה. ואסיק א"ג:
דגמיר בעי רשותא
משום אורחא תלמיד
שטותה מי ביצים אין
מכשירין ולא פירוש כי מי
ביצים החלומין שלחן הוא
והשומעין שטות כי מי
ביצים הן כדכתיב אנהיה
גמא בלא בצד וגו', וטעו
בהא דתנן בפרה פרק ח'
מי קרמיון ומי פיגה
פסולין לגבי חטאת מפני
שחן מי ביצים, אינהו סבורי
מלגבי חטאת פסולין
אכשורי נמי לא מכשירין,
והיו מגבלי עיסותיהן
בטומאה, ואמר לון ר'
מפני מה אתם מגבלין
בטומאה, אמרו לו תלמידי
אחר בלא וזהו וזהו לנו
אין ביצים אין מכשירין.
ואסיק, ולא היא התם
לענין חטאת בעינין מים
חיים אבל להכשיר כל
משום מכשירי באותה שעה
גזרו תלמידי אל יורה
הלכה אלא אם כן יורה
רשות מרבו: רשותא
לפלגא מהני. מי יורה
רשותא לרב להורות ולכן
ולא נתן לו רשות להורות
בכורות, הנה רשות
במקצת מהני. על תנאי
גמל מהני. מהא דאילן
ר' יוחנן לרב שכן
ר' אבא היר אהא
ברשותה להורות ולדון
על תנאי שטותא שנים
אמר שמואל שנים
שדנו ידניה דין חצות,
שנקרא בית דין חצות.

הנהגות וצינונים

[א] צ"ל בקי (גליון);
[ב] כתיב נוסף דהקדן,
ואולי דקשה להקדן,
במקומו בדקא יורה
מבוסס (דקיס);
[ג] כתיב ר' ראשונים
ובניו ברא דהקדן,
ותיבת "נמי" ליתא,
(רע"י יד רמ"ה וזהו
[ד] [במשנה]
איתא ביצ"ם (גליון);
[ה] כתיב א"א נוסף
וכ"ה ישר ודקיס;
[ו] בדפדפ"ר ודקיס מים
חיים או נמי [אל] כלי
בעינין (דקיס) ועי' תוס'
כאן, ור"ש ורא"ש פסח;
[ז] צ"ל בענין שיש בה
אין ישראל (בבא);
וכ"ה בתוס'; [ח] צ"ל
צ"ה (גליון); [ט] צ"ל
היינו (בבא); [י] תיבת
"נמי" מיותר (רש"ש)
ועי' בתוס' הראשון;
[כ] צ"ל ומושג
[כאן] צ"ל ב"ב ביצ"ם
(דבש תמר) ועי'
מורה ש"א; [ל] יש להוסיף
את: [נ] דברי' שהיא
מערבת:

אי גמיר למה ליה רשותא למהל'. הא דלא משני לענין ליפטור
דפסר' אחד דיני ממונות (לקמן דף ג'). מוכח שזריך רשות ליפטור
באסור והיתר משום דלא ליפטור גרידא לא היה זריך למשקל רשותא
בתרמי בזהירות ודין דכחז מנייהו כגי דהו ככלל כל דבר שמתחייב
לשלם:

ואינהו בבור מי בצעים
תימה הילך טעו בין ביצים לזעעים
ואר"ת לאינהו סבור דמי ביצים
דקאמר דהיינו^[ט] מי ביצים דכתיב (א"י)
(ח) היגהה גמל עלי גלה וטעו בין
לזעים לביצים: **פסולין** למה
חפצא. ואר"ת דפסוק המוכר את
הספינה (כ"ד דף ע"ד): משמע שהם
נהרות דרשנין ועל נהרות יכולה אלו
ד' נהרות ירדן וימון קרמיון ופיגה
ואר"ת דודאי נהרות הן ולפי שאין
המים לזולין ועפר וטיט מעורב בהן
פסולין למי חטאת דהוי חליה בין
מים לכלים וכתיב מים חיים אל
כלי (מגדל ט'^[י]): **אלא אם כן**
(מגדל ט'^[י]): וזה דלמיר דפסוק
דכחז (עירובין דף סג: ושם) דלפילו
צעתה כותמתא ערב מנייה מרב
חסדא טלי שני דמי הונא ולא אורי
התם צפניו ממש איירי דהא קאמר
התם רב חסדא אורי כפסרי צפני דרב
הונא ומיהו קשה מהא דקאמר התם
(ס' דף סג:). דרב המנונה לא אורי
בתרמא דלרגז צפני דרב הונא לפי
שחלמיו היה והכא משמע דחון
לשלם פרסאות יכול להורות וליכא
למנומ דהכא איירי בתלמיד חבר
ולכך שרי נמי^[י] חון לשלם פרסאות
כמו רב חסדא דהתם דהא כיון
דממשה גמירין כדפירש בקונטרס
משמע דבתלמיד גמור איירי ודוחק
לומר דתרמא דלרגז חון ג' פרסאות
היה ועוד דלמירין התם (ס' ע') צפניו
אסור ותיב מיתה ושלם צפניו אסור
ואין תיב מיתה משמע^[י] התם מחון
הסוגיא דחון שלם פרסאות משום
צפניו וחון של ג' שלם צפניו ונראה
דהתם מירי צלל נטל רשות מרבו:
רבי חזיה גרסינן. ולא רבי חייה
כדפי' בקונטרס שאלו מעשים
מצא צירושלמי^[י] על רבי שראה אומם
צעכו ודיק מנייה דעכו יש זה
מאן שראל מדעני למיכל זה
טסותו ויש זה ממונה לארץ מדענס
על אותו כהן שהיה עומד בצד דבחושה
לארץ וגרס התם דרבי חזיה לההוא
גברא דהוא קאי צללן העמים ולעיל
נמי גרס ואינהו סבור מי שלק צללים^[י]
קאמר: **שנים** שדנו בה. הא
דנקט שנים משום דלפילו שנים הוו
צ"ד חלוק אצל ה"ה דחד נמי דיניה
דין מדפריך בטמון (דף י'). **לרי אהו**
מדן^[י] הדן ולשמואל לא פריך ועוד יש
לדקדק דמתניא לקמן (ס' ע') דתמיס
אומרים פשרה ביחיד וצני לפרושי
טעמא דרצנן משום דמקשי פשרה
לדין: **יפה** כח פשרה בו. תימה
בתנאי יפה כח דין נמי דומיא דפשרה
שהיה מדעת^[י] שנים שדנו אין צעלי דינין יכולין לחזור צדן כיון דקיבלו
עליהו ונראה דמירי כגון דלחו לבי תרי ואמרי לכו דונו אותנו כמו
שרגילים לעשות הדין או עשו לנו פשרה כמו שרגילים לעשותה דכחז ג' פיה:
וכי

טורל (לקמן דף ט'): ויסיפו הדיינין. דהוא ליה כמאן דלא הוא התם ואשטמח דמתי הוא דהו ואין צעלין מעיקרא תלמא דלי נמי
גמר דינא בתרי דהו רוצא שפיר דמי: שנים שעשו פשרה אין בעלי דינין יכולין לחזור בהן. שהרי נתנו ועל פיהן עשו:
גברא

על שם חכמתו. שהיה רב חכם ציומר קרי ליה בן אסותו: הא קאמר
דחכים טובא. דהא תרמא דעל שם חכמתו קריה בן אסותו: לחלוק
כבוד דרבה. כדי שיהנו ט בני צלל כבוד צדק ליה הלי חשיבותא
דלילו לרב הו נהגי ביה יקרא צללו הכי: אי בעית אימא. הא

דקאמר אל יתיר: משום דהא גופא.
משום הא מילתא דקאמר שמונה עשר
חדשים גדלמי וכו': דלא ידעי אינשי.
אינו ניכר לרבים שהוא מוס:
בשומאה. לא הוו מקפידין לטער
כליהם: מי בצעים. אגס מרש"ק
צלל: אין מבשרין. וממנימי צללים
אנו לשין הלך לא מקבלה עיסה
טומאה: מי ביצים. הלש עיסה
צצלים של תרנגולת ואוון: קרמיון
ופיגה. נהרות של אגמים: פסולין.
למי חטאת מפני שהן מי צללים
ואלו^[י] מים חיים אל כלי צעין: נושא
רשות מרבו. וכי יסיב ליה רבו
רשותא מידק דייק ביה שיהא לשונו
פתוח ולא יטעו השומעין את דבריו:
לחתר. מקום: מותר ללחות. לרות
מעט צמיו ולכותשן צמכתא ואלו
חיישין למימון האילי וכותשן מיד:
בגד מחנה ישרא'. דכל מאן דצני
מילתא אילי לגבי משה דכתיב (שמות)
מעט צמיו ולכותשן צמכתא ואלו
חיישין למימון האילי וכותשן מיד:
בגד מחנה ישרא'. דכל מאן דצני
מילתא אילי לגבי משה דכתיב (שמות)
(ג) והיה כל מצקס ה' וגו' אע"ג
שהמנהג ג' פרסאות ואמו לגבי משה
רצותא דמשה שאני. מתנה ישראל ג'
פרסאות דכתיב (מגדל ג') ויחננו על
הירדן רבתי השומעו עד אלל השטים
ואמר דבר צר כח חנה ללדי חזי
לי ההוא אחרא והוא תלמא פרסי
צעירובין (דף ט'): וציומא (דף ט'):
רבי חייא חזיה בו. לא דיתפרש לן
מאי צניא הכא ונראה צעני דהא
אחא לשאשעין אף על גב דרבי
חייא תלמידו דרבי הוה וצמקומו דר'
הוה לא חלק לו כבוד לרבי מלהפריש
זה מן האיסור ולענין אפרושי
מאיסורא אין כאן מורה הלכה לפני
רב דלאמירין פרק הדד עס הנכרי
(עירובין סג:). וצמק' שציעית ירושלמי
פריך שלם ארלות^[י] מללתי בזהוה
עובדא דההוא דקאי צצית הקבירות
דלא גרסינן ביה רבי חייא אלא רבי
הוה ושני דברים הללו ראה רבי
צעכו דמי ביצים אין מכשירין והאי
ולא גרסינן דהוא קאי צצית הקבירות
אלא צעכו בזה^[י] ארץ ישראל ויש זה
ארץ העמים וראה אותן העומדים
גגול ארץ ישראל שהיו מגבלין
עיסותיהן בטומאה ותמה עד שאמרו
לו תלמיד אחד כל לכאן כו' ותור
וראה אותו כהן עומד (ה) בקצת העיר
סחוק לגבול ארץ ישראל אמר לו
והרי הוא זה ארץ העמים גגול
עליה טומאה צצית הקבירות ואמר
ליה לאו כח כהן פלוני אתה
כו' ולכן נטעו מעשים הללו זה אלל
זה: גבה צינים. הלך אחר עיניו:
נתן עיניו בגרושה. ונשאה וממנה
נולדתי והריני חלל: דפ"א. כגון
רבי דיהיב להו^[י] רשותא למיידן ולא להמיר בבורות: על תנאי.
כגון עד שנה או עד שנמים ולא יתיר: מאי. מהני בתוך הזמן או
לא: דרב שמן. כשהיה פורש ממנו וירד לצבל: ברשותיה.
רשות נחמה לך לדון: אפי' שנים מובין בו. מהנה ארץ [בזה]
כעין צעלין מעיקרא תלמא דלי נמי
נולדתי והריני חלל: דפ"א. כגון

רבי דיהיב להו^[י] רשותא למיידן ולא להמיר בבורות: על תנאי.
כגון עד שנה או עד שנמים ולא יתיר: מאי. מהני בתוך הזמן או
לא: דרב שמן. כשהיה פורש ממנו וירד לצבל: ברשותיה.
רשות נחמה לך לדון: אפי' שנים מובין בו. מהנה ארץ [בזה]
כעין צעלין מעיקרא תלמא דלי נמי
נולדתי והריני חלל: דפ"א. כגון

הנהגות חב"ה

(א) רש"י ד"ה רבי וכו'
עומד בקצה העיר:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יפה כו'
תיבמה. עין מורי אמן
מגילה דף ט"ז ד"ה אין
פין:

תורה אור השלם

(א) אמר להקבא אחתי
את ויבשר לבנות
הקרא: [ושם ג']

ליקוטי רש"י

מי קרמיון ופי פיגה.
ב ימים יסדה. שעה
ימים מקיפין ארץ ישראל
וארבע נהרות וירדן וימון
קרמיון ופיגה [ותלים כו].
ב ימי תוס' כאן ורבי
צעירובין (דף ט'): וציומא (דף ט'):
רבי חייא חזיה בו. לא דיתפרש לן
מאי צניא הכא ונראה צעני דהא
אחא לשאשעין אף על גב דרבי
חייא תלמידו דרבי הוה וצמקומו דר'
הוה לא חלק לו כבוד לרבי מלהפריש
זה מן האיסור ולענין אפרושי
מאיסורא אין כאן מורה הלכה לפני
רב דלאמירין פרק הדד עס הנכרי
(עירובין סג:). וצמק' שציעית ירושלמי
פריך שלם ארלות^[י] מללתי בזהוה
עובדא דההוא דקאי צצית הקבירות
דלא גרסינן ביה רבי חייא אלא רבי
הוה ושני דברים הללו ראה רבי
צעכו דמי ביצים אין מכשירין והאי
ולא גרסינן דהוא קאי צצית הקבירות
אלא צעכו בזה^[י] ארץ ישראל ויש זה
ארץ העמים וראה אותן העומדים
גגול ארץ ישראל שהיו מגבלין
עיסותיהן בטומאה ותמה עד שאמרו
לו תלמיד אחד כל לכאן כו' ותור
וראה אותו כהן עומד (ה) בקצת העיר
סחוק לגבול ארץ ישראל אמר לו
והרי הוא זה ארץ העמים גגול
עליה טומאה צצית הקבירות ואמר
ליה לאו כח כהן פלוני אתה
כו' ולכן נטעו מעשים הללו זה אלל
זה: גבה צינים. הלך אחר עיניו:
נתן עיניו בגרושה. ונשאה וממנה
נולדתי והריני חלל: דפ"א. כגון
רבי דיהיב להו^[י] רשותא למיידן ולא להמיר בבורות: על תנאי.
כגון עד שנה או עד שנמים ולא יתיר: מאי. מהני בתוך הזמן או
לא: דרב שמן. כשהיה פורש ממנו וירד לצבל: ברשותיה.
רשות נחמה לך לדון: אפי' שנים מובין בו. מהנה ארץ [בזה]
כעין צעלין מעיקרא תלמא דלי נמי
נולדתי והריני חלל: דפ"א. כגון

(א) לעיל 3: נקט פון;
(ב) ע"י חסוסים נסיונות
(ג) אכזה: דן אלם היין;
(ד) צ"ק, ק"ד דקח: נסיונות
(ה) נסיונות כח:
(ו) נקטן גל. ע"ש
(ז) נקטן פד: ק.ל.
(ח) נקטן גל.ל.
(ט) נוספתא פקדן.
(י) עמוד ב. ח.
(יא) מנוראיתא, ח.
(יב) ד"ה
(יג) ה"ה, ד"ה ואלם,
(יד) נקטן גל.לב.
(טו) בורש"ש כ"ה, מטיין;
(טז) עירובין ד. סוכה יג;
(יז) יעוד, ח.
(יח) און (כ);
(יט) גיטין לח.,
(כ) מחבורת ע"ה.

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה מקשינן
וכו' פשרה לדין ומוכח:

[illegible]

בגמר

תיסגי בתרי וליקני מיניד. אע"ג דמפרש צירושלמי^(*) טעמא דה משמע דתרי נמי שעשו פשרה כמו שהיו רגילין שלשה לע

וְלִדְקָדֵק מִכֵּאֵן דְּעֵלְמָא מַחֲלֵה לָרִיכָה קִנְיָן שְׁרִיץ הֵכָּא קִנְיָן
 הִיִּהּ יוֹדֵעָ שִׂיאֲמָרוּ לִמְחֹל כֹּל כִּךְ וְאִף עַל גַּב דְּהַשְׁחָא לְדִיכָא קִנְיָן
 אִפְּסִילוּ אִם נִפְרַשׁ שְׁהֵנִין הוּא לְאַחַר הַפְּשָׁרָה אֲבָמִי חֵין רִחִיבָה

נמנו ומטל דיין למשכון והחזירו ללוה וסייג את הזכאי בטל ציד ממון מן הנחשע ושינל לחוש

וערען עס שאר פירות האש השואלו והוא ליה עושה מעשה נדדים וזוין והכי מפרש בנדה
מה עשה עשוי וישראל מצינו אלא בטועה בשיקול הדעת כמו שמפרש בנדהדרין (וכי
מצינו לה אלא שמעמל דלמוראי הוא אמר' בנדהדרין (לג) דחור דלמרינן הכס אפילו ט

כי תיטא פליגי רבנן עליה ב'ר' למאי דפי' בקונטרס לעיל (ג' קנ"ג) דמאן דדריש בלדא חשפטא לאכשורי חד ליה ליה עירוב פרשיות תימיה ממי קאמר וכו' הא ודאי פליג עליה מאן דלית ליה עירוב פרשיות ומאי קאמר נמי ר' אבהו שנים שדנו לר"ה אין דיניהן דין

אין זה ד"ה דהא איכא דלית ליה
עירוב פרשיות דצירחא ליה דייניהס
דין על כן נראה דכפרי^ט לעיל (ע)
דהאיא דרשה דנלדק משפט^ט אפילו
למאן דאית ליה עירוב פרשיות והשתחא
שמואל ורבי אבהו פליגי איצטא
דמאן דאית ליה עירוב פרשיות וד'^ט
דקאמר רבי אבהו ה"ק לנ"ה דאית
לכו עירוב פרשיות שנים שדנו אין
דייניהס דין אי נמי דכפירס^ט לעיל
(דף ג: 12)^ט דלפי^ט למאן דלית ליה עירוב
פרשיות קצר ר' אבהו שנים שדנו
אין דייניהס דין ממשפט אחד וצרייחא
לגבילי דלס היה מומחה בדרס דן
אפילו יחידי קברא^ט נמי שפיר דין
דייניהס דין דכפירס^ט לעיל (דף ה: 1):

ביצוע כז' אע"פ דמקשי פשרה

דבדין אולנין בחר רובא אס שמיס
אומרים זכאי ואחד אומר חייב^ב או
איפכא ונפסרה לך אולנין בחר רובא
עד שיקרימו ששלתן לשמע אחד
כלאמר צפ' בתרא דמסכת ע"ז (עב)
כדשיימי צי תלתא אפי' תרי מגו תלתא
כלאמרי צי תלתא עד דלאמרי צי תלתא:
דכרורי עלמא מקשינן פשרה דין.

אצל רש"י דלעיל ודאי לא מקיש:
מקשינן פסוקה ד"ן. פירש
בזוטרים מדמתיב
(שמואל ב' ח) ויהי דוד עושה משפט
ודקה וגו' ומימה דהא מניא לקמן
כסס שהדין צ"י כך הפסוקה צ"י
משמע דמקיש פסוקה (ה) ומוכח לקמן
דההוא תנא אית ליה דרשות לנצוט
ורצ' יהושע צ"י קרס קרס מנזח
אלמלא לא דריש ת"ק משפט ודקה
לענין ציטוט דאי מקרי דקה אס כן
הוה מנזח ומההוא קרס נמי דמתיב
(זכריה ב') אמת ומשפט שלום ליכא
ד"ש צ"י. מימה דלא קאמר לשמואל
בכל דוכתא ^(ז)

ממאיר משום דפסרה נמי לריכה הכרע דעת מ"מ מחוך דברי ר"מ
ת לא עשו ולא כלום ובעלי דינין יכולין לחזור בהו:

המחילה משום דאי לאו הוי קנין הוי כמו מחילה בטעות שלא
הוי כמו קנין בטעות מיהו אלימא מילחא טפי צקנן מבזלא קנין
דמאי למימר דהקנין^ל על אותו שיש לו לאחר לפרוע אצל

לדריך קנין¹² על המחילה אף על פי שעושין הקנין אחר הפשרה מחילה שעל ידי פשרה אף על פי שידוע מה מוחל דומה למחילה ופסוק צריך לאלם הדבר ע"י קנין וינראה להביא ראייה דמחילה שכר המהרה אלל חנווני ואלל שולחני אינו עובר עליו ופליגי ואלא קנין איירי דאי צניקין מאי טעמא דמאן דלאמר חורר אלל שאל יחזור עליו ומר סבר לגמרי פטרו במוחל מחילה לא צריכה ענינו בשטר למה לי שטר למה לי המחל לאי חזרי זיל ובלא קנין למ"י¹³ ופיקרנו לשמואל דלמור¹⁴ המפקיד עבדו ינא לחירות ואין צריך למה לי שטר אותו לטון ענינו שכתב בשטר הרי את לעמך יאמר : הסתם כ"ה שנים ולא תבעה כתובתה מסתמא מחלה ובלא קנין בשעורים דפטור אף משעורים דמודה הוי צהו אין ראייה דהתם ידור אלל איינו טעמא מדלת תבע שעורים מודה הוא דלא מיחייב צניקין שנים כו' והתם אומר גדול היקף את גדול ומויק אומר לא כי ידקק לית שנים אי אפשר להיות תעם כלל משום מחילה שמי יין לדקדק נמי כלל מכאן חור רבינו יסחק בר' מרדכי¹⁵ שהיה רגיל

לפרש

דבר ושמאל אמר ליה אין (מכובות ד: ד). **הווינן דעלמא באידך**. וזו הדיין נקראן לך
טועה דבר משנה טעוהו מאי דבר המשנה אין דין לגמרי וסחר (לקמן ג.)
בפסוק אחד דיי ממונות (ג.) **טועה בדבר משנה**. דין הטועה דבר המשנה

מב א מיי פ"ו מהל'
 כנהדרין הלכה ג סגמ
 עשין 15 טוש"ע ח"מ סימן
 10 סעיף ג:
 מג ב מיי שם הלכה א
 טוש"ע שם סעי' א:
 מד ג מיי שם הלכה א
 טוש"ע שם סעיף ב:
 מה דה מיי פכ"ב מהל'
 כנהדרין הלכה ו סגמ
 עשין קו טוש"ע ח"מ סימן
 יב סעיף א:

ור' אבאוו פליג עליה ואמר
לדברי הכל שנים שנינו
אין דיניהם דין, ומותיב ר'
אבא עליה מהא דתנן
בבכורות פ"ד (כח ע"ב) דן
את הדין וזכה את החייב
כו', ומשני מתניתין
דקבלוה עלייהו, ואקשינן
אי הכי ישלם מביתו הא
א"ל רב לרבא בר בר חנה
אי קבלוה עלייהו לא
משלם, ומשני כגון דאמר

[illegible]

ששנה עשו ירישם
 מכותו: וירשלומו
 כמבכות פקד הכותב
 לאשכנזי (דן ודברים)
 אין לי כנסיך, כלל מור
 שאם טעה בשיקול הדעת
 שאין חורין, טעו בדבר
 תורה, מחזיקין, טעו פלגו
 בטעות משנה ר' יוחנן
 אבר טעות משנה ליהודה
 הדעת, ירש לקיש אמר
 טעות משנה דבר תורה
 אין טעות משנה היא
 טעות זקנים (תורה) היא
 טעות משנה היא טעות
 (זקנים). תלמוד תנאי
 פלגו בפשיה, פדה
 ורשב"י דחני פשה
 שבט, שני ר' מאיר,
 שישלש חכמים החולקים
 עמו, דתניא ירציע
 בשלשה דברי ר"מ
 וחכ"א פסרה בידו,
 (אפי')

לדברי הכל. לקמן
(לעיל ה:) קאי דפליגי
נפשה ואשמעינן ר'
אבהו דנדין מלוה מודו
דנעינן שלשה [לעיל ב:].
ומשלם מביתר. טנשא

ונתן ביד ויזכה את החייב
שהיה לו משכון למלוה
טל הדיין לפירות טמאים
לא עשה כמשנה חוזר ולא
אע"ג דלאו כמשנה ממש
ה דגרי השני ולקמן שם].

מסורת הש"ס
עם הוספות

אשר יק
תקרבו א
וירבי
ג תורת
כפרו
נמצא בש
ומשור
ורבים ה
מלא
ד יאמר
אחיו מה
את אחינו
דמו: |
ה אלה ה
תנשו
אלי את
ומשפט
בשעריכם
ח ימלך
ישראל
משפט
עמו: |
ז פורס
מדני

(א) "עמ"ס חקוקים יצוין
שבת. (ד"ה וכוהין, 3) שבת
ללא. [קדושין מ.].
(ג) סוכה ד: (ד) סוכה
עו. [ע' חוס' שבת ג"כ ס:
יבמר ביאר בחי' ג"כ ס:
ד"ה דין וחס: מגילה טו:
ד"ה ט"ו] (ה) יצומה קט:
(ו) עיי' מגילה יד. רס"
ד"ה טנאה, { יומא לח:
יעיי"ש ברש"י ד"ה כהן,
טעניה ד', (ט) ווע"ש
(ס) מדרשו"ת מ:]

1

ד **ה** מ"י פכ"ג מהל'
 סנהדרין הלכה ד סג
 עשין קו טושיע מ"מ סימן
 יב סק"ב ב:
ה **ה** **ה** מ"י פ"ג מהל' ט"ח
 הלכה ה סג עשין ד
 וצטור ושיע י"ד סימן קצ"ו
 סק"ב יט:
ה **ה** מ"י פ"ג מהלכות
 השוטה הלכה ה:
ה **ה** **ה** ד ה מ"י פכ"ג
 מהלכות סנהדרין הלכה
 ח ט סג עשין קו טושיע
 ח"ט חזון ט"ז סימן כ"ב

(א) רש"י ד"ה פוטר
מיס המתחיל ופותר
בקטטה ראשית מדון
הוא:

ראה חור שזבוח
לפניו. ראה חור בן

[illegible]

(א) וַיֵּרָא אֲחֵרֹן וַיִּבֶן
מִזְבֵּחַ לִפְנֵי וַיִּקְרָא
אֲחֵרֹן וַיֹּאמֶר חֵג לִי
מִקֹּדֶשׁ: (שמות לז, ח)

(ב) רָאָה יי' וַהֲבִיטָה לָמִי
עֹולָתָה כִּהֵּן אִם
תִּאֲכָלֶנָה גִּשִׁים פְּרִים
עֲלֵי טַהֲרִים אִם יִהְיֶה
בְּמִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כִּהֵּן
(נביא: יאשה כ, ט)

וְכָל הַיּוֹם
הַהוּא הָיָה
הַרְבֵּי נִסִּים
(ד) כֹּה אָמַר
שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי
יִשְׂרָאֵל
וְעַל אֲרֻבָּעָה
לֹא אֲשִׁיכְנוּ עַל
מִכְרָם
בַּכֶּסֶף צְדִיק
וְאֶבְיוֹן
בַּבְּעֹבֵד נְעִלִים: (עֲשֵׂים ב:ו)
(ה) כִּי שֶׁבַע יְפֹל צְדִיק
וְיִשְׁעִים יִבְשְׁלוּ

ויהי תנאי דלית להו משחשע
בדיהם אי אהה רשאי לצנוע האי
פוטור מיס מלא דרשי ביה: תהיה
יטול. לעמוד עמי: על דברי תורה.
עקב צמורה: פוטור מים
פוטור החורה מעלו הוא ראשית
למנו חורה מעלה למים^(ט) דכתיב
(פסחים טז) הוי כל כמאן לכו למים:
לצמורה בדיקא. בדיקא כל
פסחים שהוה יואל לשדות שעל אגפיו
שענין יגרים וצירוק קטנים ואם אינו
שומע מיד הולך ומרחיב ושבו אינו
סובל לפוטורו דהאמרי קרא פוטור

מִיִּם רִאשִׁית מִדּוֹן כְּלוּמָר רִאשִׁית מִדּוֹן
וּמִרְיָה דְּמִנָּה לְפִטְוֹר מִיִּם פִּטְוֹר פִּתְחָא
בְּמִנּוּ פִּטְר רַחֵם (שְׁמוֹת י'): אָדוּרָא
וּבְיָמָא דִּלְפִין שֶׁל גֵּזֶר נִחְמָלָא
עֲלֵיהֶם מִנְעֻנְעוּת וְסוֹף
בְּשִׁלְשִׁים מִרְיָה בְּקִטְטָה מִתְחַשְׁבִּית וְזֵלָה
לְהָא מִקְרָא נִפְקָא: טוֹבִיָּה דְּשִׁמְעִי
אֲשֵׁרֵי שְׁמוֹנֶה חֲרַפְתּוּ וְזִרְחָא
וּמִיִּדְרֵי בְּקֹר וְזֵלָה כְּמוֹ דִּלְשָׁ דֵּשׁ דֵּשׁ
(מִגְדָּל דִּלְפִין עַד עַתָּה) חֲלִיפָה בִּיחְדִּיהָ דְּמָה
וְלֵכְלוּ לֵהֶם שְׁחִימָתוּ מִיִּתְּהָ רַעוּת שְׂחִי
בְּזֹאת עָלֵיו עַל יְדֵי הַחֲגֵר: פִּטְוֹר מִיִּם
הַתְּחַמֵּל (6) (מִדּוֹן) וּפִתְחָא בְּקִטְטָה
הִיא חֲמִילָא מֵאֵל דִּי: מִדּוֹן, טוֹטִירִיָּה
מֵאֵלָה דִּי ¹² לִיא מִדּוֹן בְּגִימְטְרִיא מֵאֵל:
אֲשֵׁרֵי בִּתְלָת נִבְנָא ¹³ מִיִּקְטִילָא, כְּלוּמָר
אֲשֵׁרֵי עוֹבֵר אֵלֶּם עֲבִירָה פִּתְעִים וְשִׁלָּה
לֵילָל בְּזֵלָה עָלֵיו פִּרְעֻנֹת אֵל יִחְמֵה
וְאֵתְרִי חֵלֶם נִבְנָא לֹא מִיִּקְטִיל וְסוֹפוֹ
לְנַלְקוֹת בְּחִמְרוֹנֵה: שֶׁב בִּירִי אֲשֵׁימָא ¹⁴
מִשְׁכֵּנֶה בִּירוֹת חֲרִיבֹת לְרַגְלֵי אֵל שְׁלוֹם ¹⁵
וּמְכֹלֵם יִלָּל: וְזֵד בִּירָא אֲשֵׁרֵי בִישׁ
לְעֹשֶׂה רַעְיָה ¹⁶ יִפֹּל, בְּתַקְלָה רִאשׁוֹנָה

[illegible]

אם את הדבר הזה תעשה ונאך אלהים וכלת
בצדקתו ימך המהפך ובשפלות ימים ית
ובל לחמי הגדיל עלי עקבו: (החלום מאן א)
אשר על ארון העדת את כל אשר אצוה
לעלות יא ששים אהרן אצורו וישמים רבבו
במאן הארון דהם רגלי אן זה בית אשר
ז פנים במשפטן כקטן בגדל תשמעמן את למ
מבטם תהרבון אלי יצמעותיו: (החלום מאן א)
תלעת: (הדברים מאן א) תבין בקרן לחמה אן

אִמְצוּהָ לְמִימְרָא לָהּ אִי דִינָא בְּעִיתָּהּ אִי פִשְׁרָהּ
בְּעִיתָּהּ הִייוּ תִנָּא קִמָּא אִיכָא בִּינֵיהּוּ מִצּוּהָ
כִּי יִהְיֶשׁע בֶּן קִרְחָה סִבֵּר מִצּוּהָ תִּקְ סִבֵּר
רִשּׁוֹת הִייוּ דִרְשׁ בֶּן מִנְסִיָּא אִיכָא בִּינֵיהּוּ
מִמִּשְׁתַּשְׁמַע דְּבִרְיָהּ וְאִתָּהּ יוֹדַע לְהִיכִן הַדִּין
נִטְוֵה אִי אִתָּהּ רִשְׁאִי לִמְרָא לְהִן צִאוּ וּבְצַעֲווּ
וְפִלְגִינָא דְרַבִּי תַנְחוּם בֶּר חֲנִילָא דְאִמְרָא רַבִּי
תַנְחוּם בֶּר חֲנִילָא לֹא נִאֲמַר מִקְרָא הִיא אֵלָּא
בְּכַנְגָּה מַעֲשֵׂה הֶעָלָה שְׁנֵאמַר ^(*) וַיֵּרָא אֲהֵרֹן וַיִּבֶן
מִזְבֵּחַ לִפְנֵי מֶלֶךְ רָאָה אֶרֶץ בְּנִימִין בֶּר יִפְתָּ
אֶרֶץ אֱלֵעָזָר **וְרָאָה חֹרֶר שׁוֹכֹחַ לִפְנֵי** אִמְרָא אִי לֹא
שְׁמַעְנָא לָהּ הִשְׁתָּא עֲבָדוּ לִי כְּדַעְבְּדוּ בְּחֹרֶר
מִלִּיקִיִּים בִּי ^(*) אִם יִהְיֶה בְּמִקְדָּשׁ ה' לָהּ וְנִבְרָא
וְאִתָּהּ הִיא לָהּ תַקְנָתָא לְעוֹלָם ^(*) מוֹטֵב לְדַעְבְּדוּ
לְעָלָה אֲפִשְׁרָא לָהּ תַקְנָתָא בְּתַשְׁבּוּחַ
לְהִי תַנָּא ^(*) פִּזְמֵר מִיָּם רִאשִׁית מִדְּוֹן מִזֵּי דְרִשְׁתִּי

וְיָבִיחַ כְּדֹב הַמְנוּנָה^א דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָה^ב אִין רַב
עַל דְּבֵרֵי תוֹרָה שְׁנֵאמַר פּוֹטֵר מִים רֵאשִׁית מִדּוֹן
וְיִזְוִיל לְצִינּוּרָא דְּבִידְקָא דְּמֵיָא כִּיּוֹן דְּרוּחָא רוּחַ אֲבִי
דְּקָם קָם: שְׁמַעִי וְשִׁתִּי שְׁבַע וְיִזְוִירִית^ג
טוֹבִיחַ דְּשִׁמְעָא וְאִדְרֵי שְׁלֹפָה בִּישְׁתִּיה
כְּתוּב פּוֹטֵר מִים רֵאשִׁית מִדּוֹן רִישׁ מֵאֵל
לֹא מִיִּקְטֵל אֶל שְׁמוּאֵל לֹא
עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אֲרֵבְעָה לֹא: אֶל שְׁמַעִי
יִפּוֹל צִדִּיק וְקָם (וְרִשְׁעִי יִפּוֹל בְּאַחַת^ד) הֵחֶהָרָא
גְּלִימָא לִיזְמַר זִמְר וְלִיזְוִיל בְּאוֹרְחָא
וְגַם כָּל הָעָם הוּא עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בִּישְׁתִּיה
נִימָא וְדִיקוּלָא שְׁפִיל אָמַר לִיה שְׁמוּאֵל לֹא
מִימָךְ הַמְקַרָּה וְגו' הֵהוּא דְּהוּא קְאָמַר וְאִזְוִיל
וְגו' הֵהוּא דְּהוּא קְאָמַר וְאִזְוִיל
אֶל שְׁמוּאֵל לֹא לִיה יְהוּדָה קְרָא כְּתוּב
עֲזִיזָא רְחִימִיתִין פּוֹרִיא בְּרַב
כְּרִיב הוּנָא קְרָאִי כְּתִיבִי מַעֲקִירָא כְּתִיב^ה וְנוֹעַזְוִיל
הַכְּפֹרֶת^ו וְתֵנִיָּא אֲרוֹן תְּשַׁעָה וְכַפֹּרֶת טַפַּח
בְּנֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לֹה' שְׁשִׁים אֲמָה אֲרָחָא
וְלִכְסוּף כְּתִיב^ז כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם
אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְגו' מֵאִי מִשְׁמַע דְּהֵאִי^ח לֹא
נִחְמַן אָמַר קְרָא^ט וְיִין לֹא תִשְׁתֶּה וְלֹא
תִּכְבֵּן בְּקִין לִחְמָה אֲגֵרָה בְּקִיר
אָמַר מִחְכָּא^י אוּגֵר בְּקִין בֵּן מִשְׁכִּי
רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן
מִשְׁרָה שְׂכִינָה בִּישְׂרָאֵל שְׁנֵאמַר^י
יִשְׁפּוֹט וְכָל דִּין שְׁאִינוּ דִּן אִמְתָּ לֹא
מִישְׁרָאֵל שְׁנֵאמַר^י מִשְׁדּוֹ עֲנִים מֵאֲנַקְתָּ אֲבִי
רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר (נַחֲמָנִי^י) אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן
שְׁכִינָה שְׂכִינָה טַפְסִים קְמִין לְקַרְקֵעַ וְעוֹד בְּאוֹרֵךְ הַכְּפֹרֶת
לִי שְׂכוֹלֵךְ שְׂכִינָה לִישׁוֹן מִלְּוֹנָמָתָא

[illegible]

בגדר מַעֲשֵׂה הַיָּדָא. אַקְרָא דְּמִדְוֹת
אִמְתָּא קִלְי כְּדִכְתִּיב בְּסוֹפֵיהּ
וּרְבִים הָשִׁיב מַעֲוֵן שׂוֹיָא לֹהֶס חֲקִינָה
כְּדַמְסִין: **אַלֵּא** עַד דְּבִרֵי תוֹרָה.
וְהָא דְּלִמְרִינָן בְּפִרְקָא בְּמֵא דְּמַלְיִין
(מִדָּה קמ"ג). שְׂוֹאֲלִין לֵי נַעֲמִי וְמֵתָא
בְּחִמְלָה וְחִסְרָא בְּצִנְעָתָא עֲשִׂיתָ לְחִמְרָה
הַחֵס בְּחֵלֶס שְׂעוּסָא בְּחִמְרָה מִיֵּירִי
אַלֵּא שְׁלָא קִנְעָא עֲשִׂיתָ וְהִכָּא מִיֵּירִי
כְּשִׁלָּא עֲשָׂק כֻּלָּא חִי נִמְי שְׂוֹאֲלִין וְ
חִמְלָה עַד מֵשִׁא וְמֵתָא בְּחִמְלָה וְחִסְרָה
יִקְנֵן דִּינֵי חִמְלָה עַד דְּבִרֵי תוֹרָה
וְהִכָּא דִּרִישׁ לֵיהּ אַקְרָא חִמְלָה גִּילִי דִּינֵי
בְּמֵא שְׁטַנְשׁוּ¹⁹ מְדַבְּרִי תוֹרָה²⁰:
לְגוּדָא הַיָּדָא. וְהִ"ק פִּטְוֹר מִיֵּם
דְּהִיֵּין גּוֹדָל דְּגִמְלָא שְׂפִיטְרָא אַח
הָאֵלֶס מִן הָמִים כִּן הוּא רֵאשִׁית מְדִין:
שְׂאִין

הַיּוֹשֵׁב בְּפָנָיו רַבּוֹ וְרֹאֵה
זָמַת לֵעָנִי וְחוֹבֶה לַעֲשִׂיד
מִיָּיִן שְׁלֵא יִשְׁתַּחֲוֶה שְׁנֹאמֶר
לֵאמֹר תּוֹמֵן מִפְּנֵי אִישׁ, אֵל
תִּכְנִים בְּדִרְבָּן מִפְּנֵי אִישׁ,
פִּי לֹא תִגְדֹּל מִלִּשָׁן אוֹנֶר,
בְּקֶץ כָּן מִשְׁכִּיל, כִּי
הַמִּשְׁטָף לְאֱלֹהִים הָאֵל.
(הַדְּמוּ) וְיִהְיֶה הָעִירִים
וְיִדְעֵן לִפְנֵי מֶלֶךְ הָן
מִמַּעֲדֵין שְׁנֹאמֶר וְעַמְדוֹ
שְׁנֵי הַנְּשִׁימוֹת. וְקִי'ל
בְּעִידֵם הַחֹתֵם מִדְּבַר וְשֵׁן
פִּירוּשׁוֹ וְעַמְדוֹ וְשֵׁן

(ד) כִּי שָׁבַע יוֹזֵף צַדִּיק
 וְקָם רָשָׁעִים וַיִּשְׁלַח
 בְּרִיחָהּ: (מסעי, בן) (ה)
 וַיָּבֵא בְּשִׁלּוֹ: (שמות, יח)
 שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ
 הִכְפִּירָה מִמֶּנִּי שְׁנֵי הָרָבִבִּים
 (ו) וְהִבִּיתִי אֲשֶׁר בְּנֵה הַמֶּלֶךְ
 (ז) כֹּה אָמַר יי' הַשָּׁמַיִם
 (ח) וַיִּשְׁעֵהוּ מֶלֶךְ אֱלֹהֵינוּ
 וְהִדְרִיב אֲשֶׁר יִקְשֶׁה
 וְהָאֵל תִּגְדֹּל בְּעֵינֵינוּ
 וְיִשְׁפָּט: (מסעי, בן) (ט)

6 בַּכֹּתִי וְדַשְׁאוֹנִי
 בְּהוֹר, וְהִיא הַנוֹסָחָה
 הַכּוֹנֶנֶת (רָקִיס): **3** יִחִית
 וְעֵי תוֹס': **4** אֵין זֶה
 (גִּלְיוֹן) וְכֵן לִיתָא דְּרַפְרִי,
 הַדְרָשִׁיל וְלִיתָא דְּרַפְרִי,
1 וְפִי הָרִים כְּלִי יִיזְנו
 (גִּלְיוֹן): **2** אֵין זֶה
 בַּכֹּתִי וְכִקְצַת דְּרַפְרִי:
 עֵינִי: **3** וְרִשִׁי לִי
 (זֶה) וְכִיָּה בְּרַשִׁי בְּכִי,
 צִיל שְׁמִשֵּׁשׁ (בִּאֲהִימ):

חייל וקאמיר דהך רישא דדן את הדין וזיכה בו מה שעשה עשוי בו ליכא לאוקמא צמומחה לצ"ד דהיינו נטל רשות דמדקחני צסיפא אס היה מומחה לצ"ד פטור ע"כ דרישא לא איירי צכה"ג דהא ממיצו לשלם וצמומחה דלא נטל רשות נמי לא מני לאוקמא לשיטת רש"י דלעיל אן דלר' אצבו דלית להו עירוב פרשיות אסור לו לדון כלל דמשום בן הכי הולך לפרש דהך צרייחא דואס היה מומחה לרצים דן אפילו יחיד קסבר דלית ליה עירוב פרשיות ולא אחיב כר' אצבו דמומחה לרצים משמע ליה דלא נטל רשות מצ"ד וק"ל: בפירש"י בד"ה מ"ד תרי אפי' בחד מבשר דכיון דלא מקשינן ליה דין

מחר"ם

ולשון דיינת לן דין תורה היא בלשון תמיה וכי דיינת לן דין תורה דן: בתוס' ד"ה וכו' פליגי רבנן עזריה וכו' למאי דפ"י לעיל דמאן דדריש בצדק תשפוט וכו'. כן הוא בספרים אבל בס"א ראיתי דגרסי למאי דפירש"י דמאן דדריש בצדק תשפוט וכו' ולפירושו הכל תלוי בעירוב פרשיות דמאן דס"ל עירוב פרשיות בעי ג' ומאן דלית ליה עירוב פרשיות מכשיר אפילו בחד וכן נמי ר' אבא דבעי ג' ס"ל כמ"ד עירוב פרשיות כתיב כאן ושמואל דס"ל דשנים שדנו וכו' וה"ה חד לית ליה עירוב פרשיות כתיב כאן ולכן הקשו התוס' תימה מאי קאמר וכו' וק"ל: בתוס' ד"ה צריכין קנין וכו' ועוד ראיה דפרק בפי' דקידושין וכו' ובלא קנין איירי דאי בקנין וכו' אכתי תקשה לך שטרא למה לי יפקירנו לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור אלא על כרחך וכו'. כצ"ל כן ג"ל ור"ל הא דפרק למה ליה שטרא לימא ליה באפי תרי זיל על כרחך איירי בלא קנין משום דמחילה אינה צריכה קנין דאי ר"ל לימא ליה באפי תרי זיל בקנין אם כן מאי פריך למה לי שטרא נימא דלהכי בעי שטרא דנימא דשטרא לא צריך קנין אלא ודאי על כרחך הכי פריך דמשמע דאין יוצא לחירות כי אם על ידי שטר הא איכא עוד תיקון אחר בלא שטר דהיינו דנימא ליה באפי תרי זיל ובקנין אם כן מאי משני עבר עברי גופו קניו ולכן אין יוצא לחירות בדברים בלא שטר הא אכתי תקשה לך הא איכא עוד תיקון אחר שע"ז יוצא לחירות בלא שטר דהיינו שיפקירנו אלא ודאי בלא קנין איירי ולא פריך המקשה דלחשיב עוד תיקון אחר דיועד שיש

מחר"ם שי"ף

מוקי דה בו. יש לראות כוונת רש"י צמ"ש לקמן מוקי לה צנאש ונתן צד בו: ברש"י בד"ה מאן דאמר תרי בו דכיון דלא מקשינן ליה דין בו. קושטא נקט וה"ה אס מקשינן מה לי שנים מה לי אחד: בתוס' בד"ה וכו' ב"ה. החוס' חפסו על רש"י צמחה מקומות צשיטמינו צפרט צדק ה' ע"א צחוס' צד"ה ואס היה מומחה לרצים וצדיצור זה וצר מן קושיתם קשה מה צכחצ רש"י צד"ה דן את הדין צמומחה ליכא למימר בו וכבר משמע מפירושו כמו שהצינו החוס' דלר' אצבו אף מומחה אינו דן. ע"כ [הא דמצעי ליה לעיל דף ה'] איציעא להו כגון אהא בו אין לו מקום לפירש"י לא לר' אצבו דאליציה מומחה אינו דן ולא לשמואל דאליציה אפילו דיוט אינו דן והיאך יאמר אצל לא נקט רשומא דיינה לאו דין ופירש"י והדר דינא אחתמה ודומק ליצב דמומחה דנקיט רשות מועיל אף לר' אצבו וזהו צכחצ וצמומחה ליכא למימר בו [ולא קשה קושית וצר מן קושיתם בו] אצל מומחה דגמיר וסביר אינו מועיל דזה מנין לו להנצלות ונראה לפי ענ"ד דלרש"י משמע ליה דלמ"ד עירוב פרשיות דלר"ך מן החורה ג' מומחין דלא מיקרי צ"ד ציר משלשה רק מן החורה לר"ך שלשה מומחין ותקינן רבנן משום נעילת דלת שמאל לא ינאח מומחין שיהיה סגי צשלשה הדיוטות אצל יחיד מומחה מהיכא חיחי שיוטיל לא מדאורייתא ולא מדרבנן כי איפוא מצינו מקנה זו שחיקו שחיד יקרא צ"ד או מאיזה טעם יתקנו רק ויעקרו צה דין חורה שלא לאורן [כיון דאפשר צקל להשיג ג' הדיוטות] אצל למ"ד אין עירוב פרשיות א"כ מדאורייתא אף אחד קרי צ"ד צהודלות והלואות או אין לר"ך צ"ד צהודלות והלואות ואפילו יחיד הדיוט מועיל ותקינן רבנן שחיד הדיוט לא ידן אף שהוא גמיר משום גזירה דיושצי קרנות דלא גמירי ופסולין דלינא ותקינן שלשה הדיוטות דאז אי אפשר דלית צהו חד דגמיר אצל צמומחה דלית ציה למיגור [דכיון דמלריכין ציהיה מומחה דוקא לא שייך למטעי לקחת אחד מיושצי קרנות] הניח על דין חורה כי למה יעקרו דין חורה צמקוס שאינו לר"ך ור' אצבו לדברי הכל קאמר שנים שדנו אין דייניהם בו הדיוטות אף למ"ד אין עירוב פרשיות (ולעיל דפרק אילימא דלא צעי שלשה והא אמר ר' אצבו בו [הא כיון דאפשר לפרש דברי

ביאור למהר"ם שי"ף

[י] ר"ל לשיטת החוס' דהא דמומחה לרצים דן יחיד הוא אפילו למ"ד עירוב פרשיות ומשום תקנת חכמים קשה למה ייד תלמודא לעיל מהא דהוי צעי למימר למעוטי שלשה והיינו דנימא דאמי למעוטי דקני ביחיד מומחה מדרבנן כמו דמעוטי מומחה ומדרבנן וכלל הקשה הגאון זה לעיל דף ה' צד"ה ואס היה מומחה ע"ש אצל לפירש"י מיושב זה שפיר דלשיטתו הא דקני ביחיד ופני' שיהיה אומן יחיד מומחה היינו דוקא למ"ד אין עירוב פרשיות ואפ"ה צעי שלשה משום יושצי קרנות כשיטת דרז אחא אצל צמומחה סגי ביחיד וא"כ לעיל דפרק מר' אצבו לא מני לשנוי

הגהות והערות

אן דף ה ע"א ד"ה דן אפילו ביחיד. בן ר"ל דגם לר' אבהו מומחה לרבים דן יחיד, אבל הכא מיירי בלא נטל רשות מב"ד ואתא כשמואל דס"ל דכל דין כשר לדון אפילו יחיד. ועי' במהר"ם שי"ף צל"ה, מחנה אפרים והוראת שעה. דן וכן נראה ממהרש"א, ועי' רש"י דף ה ע"א ד"ה ואי לא זיל שלים ובעל"ז. הן ועי' מהרש"א.

שערי

סנהדרין

זהר

צג

באחד מכל בעלי חי (עמש"כ לעיל ב"י ק"ו א) לכן נידון ויכופר במיתתו לנפש שהורכב בו.

הזאב והארי בו והנחש מיתתו בכ"ג, ר"א כל הקודם להרגו זכה, רע"א מיתתו בכ"ג, לק' ט"ו ב אמרו ר"ע היינו ת"ק, איכא בנייהו נחש, דס"ל לר"ע דכל הקודם להורגו זכה, בס' מרגליות הים כתבתי דכל חיות טורפות בוודאי שיקדים אדם להרוג אותן טרם שהן ידרסו אותו ואשמעינן בנחש אפי' כשאינו רץ אחרי האדם ואינו נישוף בו דהוי כנחש שהולך לדרכו ואין בו סכנה ע' שבת קכ"א ב שלכן אמרו דלא יפסיק אדם תפלתו אפי' אם נחש כרוך על עקבו (ע' ברכות ל') אעפ"כ סתם נחש שמטיל ארס גם שלא להנאתו ושלא להשקית רעבונו הוי מועד לעולם ע' ב"ק ט"ו סע"ב ולכן כל הקודם להרגו זכה, וע' במדרש תדשא פ"ז שאמרו למה לא טימא נבלתו של נחש כשאר כל השרצים אחרי שהוא בנזי' שלא יעכב אדם להרגו מפני הטומאה, וכוון לזה הרבינו בחיי בפירושו לתורה [וע' אור החיים פ' שמיני י"א כ"ט], ויעוין ברמב"ם הל' סנהדרין פ"ה ה"ב שכי' נחש שהמית אחד הורג אותו, וכ' הראב"ד א"א זהו כר"ע ולא ידעתי למה, וע' בנו"כ, ויתכן דלפי שכתבה תורה בנחש אתה תשופנו עקב הרשתה תורה בזה לכל יחיד להרוג את הנחש, וע' סדרי טהרה לכלים פ"א (א' סע"א), והנה בזהר יתרו ס"ח ב אמרו דוימנא חדא הוה ר"א אזיל באורחא והוה אזיל עמיה ר' חזקיה חמו תד חזקיה קם ר' חזקיה למקטליה, א"ל ר"א שבוק ליה לא תקטליניה כו', ובניצוצי שהגר"י יעב"ץ תמה משבת קכ"א ב שאמרו על כזה שאין רוח חכמים נוחה הימנו, אמנם בזהר חמה כ' דמה שאמר ר"א שביק ליה היינו דוקא בשדה ששם מקומו של הנחש שם לא ישלח בו יד כל עוד שהנחש לא מתגרה בו אבל כשגראה בבית שאין זה מקומו לא פליג ר"א על דברי ר' שמעון אביו שאמר טוב שבנחשים רצוץ את מוחו כך תירץ מורי זלה"ה ונכון הוא.

סנהדרין גדולה היתה של ע"א וקמנה של כ"ג, ע' רע"מ ויקרא כ' ע"א שבעים סנהדרין גדולה היו ומשה עלייהו, ושבעים סנהדרין קטנה הוו ואהרן עלייהו, הרי שגם הסנהדרין קטנה היתה של שבעים, והבאתי בניצוצי אות יב משו"ת לחמי תודה להגר"י באסאן סי' ט"ו דלשיטת הזהר אותם ע' הזקנים שבפ' בהעלותך לא היו במקום הזקנים הראשונים שבפ' משפטים כת"ק דר"ש בו מנסיא בספרי שם, אך הזקנים דמשפטים היו להורות ולדון ככתוב והנה אהרן וחזר עמכם מי בעל דברים יגש אליהם, ואספה לי שבעים איש דבפ' בהעלותך היא להשראה השכינה חבל נביאים ועליהם משה אבי הנביאים, וע"ז ס"פ שפטים הע"ר רע"ב סנהדרין גדולה מסטרא דשכינתא עלאה סנהדרין קטנה מסטרא דשכינתא תתאה, משה שושבינא דמלכא אהרן שושבינא דמטרינתא ועמהון שבעין ותריין סנהדרין כמנין חסד כו', וכן נקטו בזהר חדש בראשית ה' ע"א בס"ת שבעין ותריין סנהדרין, אמנם שם שה"ש ס"א ע"ד נקטו וזהר דא אתגליף בע"ב ניצוצין דאינון ע"ב שמהן גליפין דשבעים סנהדרין, ותריין סהדין, וכ"ה בזהר בשלח נ"א ב ובניצוצי שם מזהר פסודי רנ"א א שבעין נהורין ותרי גהורין דקימו קמיהו כו', בתקו"ז תכ"א (נ' ע"ב) ות"ע (קכ"ז סע"ב) ע"ב עינין דאינון לקבל שבעין סנהדרין ומשה ואהרן על גביהן, ועמש"כ בס' מרגליות הים סנהדרין ג' ע"ב.

ד' ע"ב, לטמפת כו' טמ בכתפי שתים פת באפריקי שתים, ע' שבת קנ"ג ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפלין, וראה רמב"ן שמות כ"ט ז שיציקת שמן המשחה על מקום תפלין, שערי זהר / מרגליות, ראובן בו משה {עמוד 184} {726072}

וע' זהר משפטים קכ"ג א לית משיחא אלא בכ"ף ובניצוצי אות ז מהוריות י"ב א כיצד מושחין כו' כמין כ"ף יו"ני, וע' ניצוצי זהר פקודי רל"ד ב אות ב.

יראה יראה בדרך שבא לראות כך בא ליראות, ע' באור הגר"א לתקו"ז תכ"א (נ"ט א) בדה"ס ס"ז ע"א, וראה בפסיקתא זוטרותא לקח טוב וירא כ"ב י"ד ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה על שם יראה כל זכורך (דברים ט"ו טז) לפיכך בהר ה' יראה ובהע' ע"א שם.

ה' ע"ב, ותניא תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו אא"כ רחוק ממנו שלש פרסאות, ע' זהר שמות ה' ע"א אי בני עלמא ידעין כו' הוו מלחכי עפרא תלת פרסי קריב לקבריה, וראה לעיל סוטה מ"ו ב רבו מובהק שלש פרסאות ומש"כ שם.

ו' ע"ב, אבל אהרן אוהב שלום כו', בתוס' כיון שלא היה דיין ולא היה הדין בא לפניו כו', ויעוין ברע"מ ויקרא כ' ע"א שבעים סנהדרין קטנה ואהרן עלייהו כו', ולעיל ב' ע"א יבאתי משו"ת לחמי תודה סי' טז דהזקנים שאהרן בראשם ה' הם שהיו להורות ולדון כדכתיב והנה אהרן וחזר עמכם מי בעל דברים יגש אליהם, וע' בקהלת רבה פ"א פס' דור הולך כו' ללמדך שבית דינו של ירובעל גדול וחשוב לפני הקב"ה כבית דינו של משה, ובית דינו של שמשון כבית דינו של אהרן, ובילקוט ישע"י י' רמז שצ"א ואשיבה שופטך זה משה ואהרן כו' וע' בס' שפת אמת להרמ"ע מפאנו ערך סנהדרין.

י' ע"א, ראה חור שזבוח לפניו כו', ע' זהר פקודי רכ"ג ב בן חור דא הוא שמאלא כו', ובנאום עה"פ אהרן וחזר תמכו בידיו הערתי שמשרע"ה עמודא דאמצעייתא ועל ידיו מצד אחד אהרן הרודף שלום ומצד השני חור המקנא. שאין תחילת דינו של אדם אלא על דת, ע' מהנ"ע חיי שרה קכ"ז סע"ב תנן כשנכנס אדם לקבר מה דשאלו ליה תחילה אי קבע עתים לתורה כו' וע' בס' חסידים מק"נ סי' תתתש"ת.

כו' רחימתין הוה עזיזא כו', ע' זהר בראשית מ"ט ב אוליפנא דאפי' יהוה למלכי ערסי דדהבא כו' ומטרונותא תתקיו ליה ערסא מתתקן באבנין כו', פנחס רכ"ד א, שם רמ"א סע"ב. כל דיין שדן דין אמת לאמתו כו', בשבת י' ע"ב אפי' שעה אחת, וע' זהר וארא כ"ז סע"א כל היום היא שיחתי כו' ניצוצי אות ט.

כאלו חרב מונחת לו בין שתי ירכותיו, כ"ה בבמד"ר גשא פ"א ג, אולם הרמב"ם הל' סנהדרין פכ"ג ה"ד ה' כאלו חרב מונחת לו על צוארו, וכ"ה בזהר משפטים קי"ז א, וע' זהר בראשית מ"ד א חרבא תלייא על רישיה מלעילא ניצוצי אות ג. ע"ב, מלומדי מלחמת, ברש"י מלחמתה של תורה, וע' הק' תקו"ז (י"א ב) תמן גבורים עומדים בפרץ ולא יכיל למיקם ביה אלא גבור במלחמתה של תורה כו' וראה ניצוצי שם, מפתח בלילות מפתחה של גיחנם, ע' ילקוט שה"ש שם נבזהר חדש רות ע"ט א.

הם מפניו כל הארץ, ע' זהר נח ס"ב רע"א ותשחת הארץ, אי ב"ג חטאן ארעא במה כו' כגוונא דא ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה, אלא בני נשא חטאן, ואי תימא ארעא במה, אלא עקרא דארעא בני נשא אינון כו' ובניצוצי שם מפ"י ר"א אכן עזרא מקץ מ"א נ"ז וכל הארץ באו מצרימה כו', וכן שם וכלה הרעב את הארץ, ובאב"ע ר"פ האינון השמים ותשבע הארץ, וכן בבראשית כ"א כ"ג כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה, וישלח ל"ה ה ויהי חיתת הודפס מאתר אוצר החכמה

קלב

תהלים פרק י

ב בגאות רשע ידלק עני

בגסות רשיעא ידלק עניא

ג כי הלל רשע על-תאות נפשו

מטול דאשתבח רשיעא על רגרוג נפשיה

יתפשו | במזמות זו חשבו:

יתאחדון בנכילותא דנא דחשיבו למעבד:

ובצע ברך נא | יהוה:

דמברך גברא טלומא מרחיק מימרא דיי:

(ב) ידלק — ירדוף, כמו: "כי דלקת אחריי" (בראשית רש"י לא לו). יתפשו במזמות זו חשבו — נתפסים הם העניים במזימות שהרשעים חושבים עליהם.
(ג) כי הלל רשע — מוסב על: "למה ה' תעמד ברחוק" (לעיל א), כי עתה עשו הרשע מתהלל שמשגי

(ב) בגאות רשע — מה עושה, יללוק וירדוף העני רי"ד לכולעו. יתפשו — יהי רצון מלפניך שיתפשו הרשעים במזימות — ובמחשבות רעות שחשבו — ויקבלו מהם פורענות.¹
(ג) כי הלל רשע — ומשתבח על שמלא תאות נפשו — להרשיע. והבוצע — והגולן, ברך — ומתהלל בו. נאץ — הכורא.

1 ראה רש"י שפירש שהעניים נתפסים במזימות הרשעים.

(ב) בגאות רשע — זהו בפרהסיא, שירדוף אותו רד"ק בגאותו. יתפשו — יתפשו' הוא תפלה: יהי רצון מלפניך שיתפשו הרשעים, במזימות שחשבו לתפוש העניים.⁶ ופירוש 'זו': כמו 'אשר', וכן: "זו חטאנו לו" (ישעיה מב כד).⁷

(ג) כי הלל רשע — לפי שהוא מהלל עצמו על תאות נפשו, שעושה ואין מונע ממנו — תראה לו אתה שיש ידלק — ירדוף, ראה רש"י; ראב"ע, ולעיל ז יד. 6 ראה רי"ד וספורנו. 7 ראה לעיל ט טז; להלן יז ט.

(ב) בגאות — בעבור רוב גאותו רודף את העני ותופש מצודת דוד אותו במחשבתו אשר חשב לתפשו בו.
(ג) כי הלל רשע — בעבור שהרשע מהלל ומשבח עצמו על שהשיג תאותו והגולן בעת עשותו נאצות אז יתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי לא נעשה בו דבר ע"כ מלא לב האדם לעשות רע.

(ב) ידלק — ירדוף, וכן: "כי דלקת אחריי" (בראשית מצודת ציון לא לו). במזמות — ענין מחשבה.
(ג) הלל — ענין שבח כמו: "ויהללו אותה" (שם יב טו). ובוצע — הגולן כמו: "הוי בוצע בצע" (חבקוק ב ט). נאץ — בזה כמו: "כי נאצו האנשים את מנחת ה'" (שמואל-א ב יז).

(ב) בגאות — כאשר ירדוף הרשע בגאותו את החלש¹, וילכדהו במזמות אשר חשב עליו.²

(ג) כי — וכבר התהלל הרשע בהשיגו את מאויו. וכאשר ברכוהו בהשיגו בצעו, אשר בו נאץ ובעט במשמעת לדבר ה'.³

1 "עני" — חלש. וראה פירושי רס"ג לתורה מהדורתי שמות ג הע' 3, שמלת 'עני' נאמרת לארבעה פנים: חולשת כח, חוסר ממון, אי כושר להוליד, ירדת מעמד העם והאומה. 2 מלת: "ידלק" — ירדוף, וראה לעיל ז יד. 3 והשוה פירושו בספרו אמר"ד מאמר ד פ"ב, לתחלת הפסוק: "כי הלל רשע על תאות נפשו". ומה שפירש רבינו לסוף הפסוק, רואים את זה הרבה בעולם. כאשר בהשיג הרשעים זממם, ובראותם את פרי רשעם, באים לברכם אף היודעים את רשעם, ואף הנרדפים על ידם.

ראב"ע (ב) בגאות — בגאותו של רשע. ידלק עני — כמו 'ירדוף'.² וטעם יתפשו — הרשע שהוא הפקיד וחביריו עמו.³

(ג) כי — אמר רבי משה, כי — תחת 'אשר'. והטעם, אשר יהלל רשע בעבור השיגו תאות נפשו. והבוצע אשר

2 ראה רש"י. 3 מבאר תחילת הפסוק ביחיד על הרשע וסופו ברבים על חביריו. וראה רד"ק לעיל א.

מאירי והנה הרשע בגאותו:

(ב) ידלק עני — ר"ל ירדפהו³, מלשון: "כי דלקת אחריי" (בראשית לא לו). יהי רצון מלפניך שיתפשו אותם הרודפים במזמות שחשבו. וזו — נאמר על כל אחת מן המזמות, ויש מפרשים 'זו' כמו 'אשר', ואיננו נכון.

(ג) כי הלל רשע וגו' — כלומר ראוי לך ולמעלתך שתענישהו על זה, כי הוא מהלל עצמו בהתמלא תאותו,

3 רש"י; ראב"ע; רד"ק. 4 ראה רד"ק. 5 רד"ק.

ספורנו (ב) בגאות רשע — כאמרו: "אומר בלבו מי יורידני ארץ" (עובדיה א ג).² יתפשו במזמות זו חשבו — אף על פי שלא תענישם בעולם הזה עתה, ירצה שתעכב על ידם במזמות שחשבו לבטל מישאל תורה ומצוות.³
(ג) כי הלל רשע על תאות נפשו — כי אמנם הוא מהלל אותם הרשעים שמשגיגים תאות נפשם בגילוי
2 נבואה זו על מלכות אדום נאמרה. 3 יתפסו לשון עתיד, שמבקש שיתפסו. ורש"י פירש שעניים נתפסים על ידו.

תהלים פרק י

קלג

אֵין אֱלֹהִים כָּל־מִזְמוֹתָיו:

וַיִּמַּר בְּלִבִּיהִ דְּלֹא גָלִין קִדְּם יְיָ כּוֹלְהוֹן מַחְשְׁבָתוֹ:

רִשְׁעַת כְּגִבָּה אִפּוּ כָּל־יִדְרָשׁ

רִשְׁיָעָא בְּגִסּוֹת רֻחִיהִ לֹא יִתְבַּע אֱלֹהָא

כל תאות נפשו. **ובצע ברכ נאין ה'** — והגולן משבח רש"י **את עצמו** לאמר: נאין [את] ה', ושלוש יהיה לו'. 'ברך' כמו 'ברך', לשון פעל. ותדע שאילו היה שם דבר, היה הטעם למעלה, באות הראשונה, והיה נקוד פתח. וזה, נקוד קמץ [קטן], וטעמו למטה, ברי"ש. ואל תתמה על 'ברך', שלא אמר 'ברך', שהרבה תיבות של רי"ש משמשות כך, כגון: "אויב חרף ה'" (להלן עד יח) ולא אמר: 'חרף'. **נאין** — כמו: חרף. וכן כל לשון ניאון. כך פתר מנחם.¹

(ד) **רשע כגבה אפּו** — {שהוא גבה רוח, ומגביה וזוקף פניו ואפּו בגבוהותו}. כל מזימותיו אומרות לו: **כל ידרש הקדוש ברוך הוא כל מה שאעשה, כי אין משפט. אין אלהים** — לית דין ולית דיין.²

1 כמו שמתברך בלבו הרשע — בפרשת נצבים (דברים כט יח) — ואומר: "שלוש יהיה לי". 2 כמו ברכה. ראה ראב"ע. 3 היה טעמו מלעיל והיה נקוד פתח קטן — סגל (כמו: קלך). 4 נקוד קמץ קטן — צירי, וטעמו מלרע. 5 אם עי"ן הפעל הוא רי"ש, מתחלף החיריק של פ"א הפעל בצירי — מירא דכיא [לדקדקן הרב מרדכי סגל] בבמדבר כג כ. 6 מחברת 'נאין'. 7 גובה הלב מתראה בפנים, והפנים מכונים: 'אף', לפי שהוא גבוה על הפנים — רד"ק. 8 הניח הקב"ה את עולמו והלך וישב לו בשמים — שוחר טוב אות ו.

גבוה עליו, ויתפש במה שיחשוב לעשות.³ **ובצע ברכ רד"ק נאין ה'** — הרשע, מברך ומשבח⁴ ה**בוצע**⁵ ומי שאוחז דרכו,⁶ ומנאץ האל. כלומר, שאין יכולת בידו להציל העשוק מידו, או שאין משגיח עליו, כמו שאמר: "אמר בלבו לא תדרש" (פסוק יג).

(ד) **רשע כגבה אפּו** — גובה הלב מתראה בפנים,⁷ והפנים מכונים ב'אף', לפי שהוא גבוה על הפנים,⁸ כמו: "ויפל לאפיו" (שמואל-א כ מא), שהוא כמו 'על פניו', וישתחו לו אפים ארצה" (בראשית מב ו), כמו 'על הפנים'.⁹ **כל ידרש** — מפני גבוהותו וגאותו, לא

8 ככתוב בפסוק ב. 9 'ברך' — הלל ושבח, ראה רש"י וראב"ע. אך ר' יונה שרש 'ברך' ביארו לשון השתחויה. 10 'בצע' — חמדה ועושק, שרשים: 'בצע'. 11 כראב"ע, ודלא כר' משה גיקטליה, וראה רס"ג שפירש על ברכת אחרים לרשע. 12 יש מבארים שנקראו 'פנים' משום שפנימיות האדם ניכרת בהם — ראה מהר"ל חידושי אגדות ב"מ נט; דעת תבונות פו. 13 שרשים שרש 'אף'. ובדרך 'פנה' כתב, שנקראו כן על שם שפונים אנה ואנה, וראה פירוש רבנו לבראשית ג יט. וכ"כ ראב"ע. 14 ראה רש"י שפירש 'אפּו' על האף כפשוטו.

(ד) **כגובה** — כאשר גבהה חמתו על מי חושב שאין מצורת מי דורש במעשיו וכל מחשבותיו הוא שאין אלהים דור בעולם לפרוע לו על מעשיו.

(ד) **רשע** — והרשע, בעת התגברות חמתו לא ידרש¹, ובכל מזמותיו אומר: אין אלהים.

4 לא ידרוש את ה'. וכיוצא בזה כתב בספרו אמו"ד, בהקדמה, קטע ז.

ראב"ע הוא מברך השם — הוא המנאצו. ויהי ברכ — כמו: "ברך נבות אלהים ומלך" (מלכים-א כא יג), "ברך אלהים ומות" (איוב ב ט). או פירוש ברכ — דורון ומנחה, והוא שם. כמו: "והדבר אין בהם" (ירמיה ה יג), וכמוהו: "ויברך ולא אשיכנה" (במדבר כג כ). ואיננו נכון, כי "ויברך" פועל עבר, וכאילו כתוב "ויברך, ברכה, ולא אשיכנה".² ולפי דעתי, כי הלל רשע הנזכר למעלה, רשע אחר אשר התאוה, ויברך הבוצע אשר נאץ השם. והנה ברכ, כמו הלל.

(ד) **רשע** — סמך הגובה אל האף, בעבור שאין בפנים גובה ממנו, ואין ספק כי הגבוהות בלב הוא, רק דבר על הגלוי.³ **כל ידרוש** — בלתו. ויחסר ב"ת ממלת **כל מזמותיו**.

4 רש"י שם: חילוף של קללה, ותרגום: "גדיף נבות קדם ה' ומלכא לט". יסוד דקדוק: לשון כינוי בעבור כבוד הנזכר. 5 ראה ראב"ע שם. 6 ראה מיוחס לראב"ע משלי טו א; ראב"ע איוב מ יא. 7 בכל מזימותיו.

מאירי לומר כי ידו עשתה לו. **ובצע ברכ** — ר"ל שהוא מברך **הבוצע, ר"ל הגולן והחמסן**, הוא ואוחזי דרכו, ומנאץ האל לדבר עליו תועה,⁴ לומר שאין לו יכולת להציל עשוקיו מידו.⁵ והוא ענין:

(ד) **רשע כגובה אפּו** — ר"ל מרוב גאותו לא ידרוש אלהים, אבל כל מזמותיו הם שאין אלהים — או שיכפור במציאותו לגמרי או שישוללנו מן היכולת. **ואפּו** — ר"ל פניו, כמו: "וישתחו [לן] אפים ארצה" (בראשית מב ו), ומפני שצורת הפנים תלויה באף,⁶ ע"פ ישעיה לב ו. 7 רד"ק. 8 ראה ראב"ע ורד"ק. וביבמות ק א: אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם.

ספורנו עריות ובשפיכות דמים. **ובצע ברכ** — ומברך את המשיג בצע מעשקות.⁷ **ניאין** — מבזה. (ד) **כל ידרוש** — אינו חפץ לדרוש ולחקור אם שקר נחלו אבותיו, וזה כי **אין אלהים כל מזמותיו** — אף על פי שמתחסד בדברים.⁸

4 'בוצע' לשון בצע ועושק. 5 למרות שמדבריו נראה שחפץ חסד הוא, אינו מחפש האמת ואינו דורש אלהים. ורש"י פירש שהרשע סבור שה' לא ידרוש מעשיו.

סנהדרין דף ו

חידושי הלכות

סנהדרין פרק ראשון דיני ממונות

ואגדות מהרש"א

ו

(דף ו ע"א - ו ע"ב)

אהבן כן צמניעה מן הדין מפני סנה אחת מאלי דליתו כן שהי חורת אחת שהיא חורת משה היה גם כן צפיה והיה יודע לפסוק דין אחת גם עולה לא נמצא צפמיו שהיה יודע להזהר דצביו שלא ימצא צי שזס עולה שמחובו ילמדו לשקר אבל עשה כן כי בשלום וצמישור וגו' על דרך תאמרו בריש פרק אחד דיני ממונות ז' דקד דקד תרדוף ח' לדין וא' לפשרה דאף צפשרה נרץ הדיון לראות שיעשה נדקדק וצמישור וז"ש כי בשלום שהיא הפשרה עשהה אהבן צמישור ונצדק היה שלא דקדק הא' יותר מחצירו וז"ש הלך אחי דלילו אף צפשרה אם לא היה נצדק והיה נותן לזה ויעטל מזה הייתי מחזיר לו כדלקמן ואין זה הולך צמישור ופיס רבים השיב מעון שע"י הפשרה השיב הרבים מעון דלילו צדון אף שהדיין לא יעשה אפשר בדיון מרומה הוא מחזיר את הזכאי ומכסה החייב ויש עון צבעל דין ולפעמים שלא יהיה מחון יעשה הדיון לחייב הזכאי ולזכות החייב דחטא חלו צי דטעול מזה ונותן לזה וכו' מה שאין כן צפשרה שהיא נצדקון שניסה ואין כאן עון לא לצעל דין ולא לדיון דהפשרה היא כמחילה וק"ל: **בגדר יהודה וכו'** צ"מ כחוב זה אבל ק"ק אחאי קרא ליה מנאך למצורו ולא ליהודי גופיה ועוד מ"ט למנאך ה' דמשמע ענין הכעסה או כפירה וי"ל שמפני שהמעשה הוא נמשך טובה שנחגלד יוסף צמלרים והלוי העולם מרעב לכאורה יצונה יהודה צמעשהו שנגמרה כוונת אלסה על דיו כמ"ט יוסף הן כי למחיה שלחני וגו' לכ"א שהחושב זה מנאך לה' שיראה שה' סבב הדבר ע"י שנתן צבז יהודה לעשות כן וחלילה לאל מרשע אלא שמה' יאל הדבר הטוב כי' ולעולם לא יהיה תפארת יהודה על מעשהו וכו' עכ"ל עש"ז וכחתי החוס' והא דכחיב ט' מטרף בני עליה על מעשה דחמר שחזו הכחבו כדמתרגמינן את אודיתא וכו' עכ"ל. ומ"ש המתרגם צחידך קרא מטרף בני עליה וגו' מדיון קטלא צרי סלקתא וכו' פירוש נמי מדיון הקינת ממר וצניה וכו' החוקיני אבל צע"י כחצ וצחידושין אמרינן דהיינו שלא הניח להרוג את יוסף עכ"ל ודבריו אינם מוציאים דודאי אין עולה על דעת האומר נצרך את יהודה אינו אלא על שלא הניחו להרגו ואחא קאמר דאין זה אלא מנאך ויש ליישב דהכי קאמר דודאי על שלא הניחו להרגו ראוי לגרבו וכדכחיב מטרף בני עליה וגו' אבל הכא ה"ק מי שמצרכי צמה שחלה סבת מניעת הריגתו צממון ואמר מך צבז הרי זו מנאך ה' כי היה לו להלות סבת מניעת הריגתו ביראת תעא והוא פי' הקרא וציע נרץ שהמצרכי שהצילו יהודה ונתן סבת המניעה מהריגה לצעז ממון הרי זה מנאך ה' כי היה ראוי לו ליתן סבת המניעה ביראתו מחטאו לה' ין וצוה יתייצב קלת קושית יפ"מ שאמר הכחבו

חידושים	חכמת שלמה	הגהות
דף ו ע"ב תוס' בד"ה אלא כנגד כו' (בסופו) ולא בהתייתא יאן. מרגס ירושל' ולא יתנששו:	דף ו ע"ב גמ' אלא יקרב הדיון את ההר וכן משה היה אומר יקרב הדיון את ההר שנאמר כי המשפט לאלהים הוא וגו' אבל אהרן כו' ר' יהושע בן קהירה כו' משפט וצדקה לכל עמו והלא כל מקום כו' אלא איזהו משפט שיש כו'. כ"ל: שם וכן ברור הוא אומר ויהי דוד עושה משפט וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו. כל זה נמחק: שם ור"ש בן לקיש דאמר ב' כו' וא"ר חנין לא תכניס דבריון כו'. כ"ל: רש"י בד"ה אתאן לתנא קמא כו' החייב וראה. הד"א: רש"י בד"ה פוטר מים כו' ביניהם ראשית. הוא דטור אחד: רש"י בד"ה ת"ל ביהושפט עצמכם בדבר המשפט עצמכם לפי מה שעם לבבכם שלבבכם נוטה בדבר כלומר בטענותיהם במשפט לפי כו'. כ"ל:	

מהר"ם

ב"ד מרדכי צריך לחזור מדבריו מכח ההיא דהכא דמכאן ראיא דקנין מועיל ביחיד דהכא נוכל לפרש דלעולם צריך להקנות בפני שנים כדי שיקיים הפשרה שעשה ביחיד ר"ל הפשרה נעשית ביחיד אבל הקנין לעולם נימא לך להיות נעשה בפני שנים: **דף ו ע"ב בתום ד"ה אלא כנגד יהודה** והא דכתיב **מטרף בני עליה על מעשה דחמר שבחו הכתוב וכו'**. וצ"ל לפ"ז דכתיב **מטרף בני אינו** ר"ל יוסף ובני לא קאי איוסף אלא ליהודה קורא בני והי"ק מטרף ר"ל מדיון מיתה של תמר אתה בני יהודה עליית ר"ל סילקת את עצמך והודית שממך נתעברה וגם מפירש"י משמע שהוא מפרש הכתוב כן שכתב וכן מהריגת תמר הודה ואמר צדקה ממני אלא שרש"י פירשו ג"כ על יוסף אבל מ"מ לפי הדרך שפירשו שקאי אמעשה דחמר צריך לפרש הפסוק כאשר כתבתי והא דכתבו התוס' כדמתרגמינן את אודית ולא בהתייתא יאן בתרגום אונקלוס שלפינו אין כתוב בפסוק **מטרף בני עליה** אלא לעיל מזה בפסוק יהודה אתה יודוך אחיך כתוב בתרגום שלנו יהודה את אודית ולא בהתייתא יאן וכו' ואפשר דס"ל להתוס' דמתרגם כן בפסוק הראשון דיהודה אתה יודוך וגו' מכלל שס"ל להתרגום דגם מטרף בני עליה הכתוב בפסוק השני איירי נמי ממעשה דחמר ולא

מהר"ם שי"ף

משמע לכאורה צ"ל קבלה. ודוחק לומר דמשמע ליה סתם קבלה הוא אין לדיון צין לטעות [ולזה כוונת רש"י לשלול קבלה סתם דהוי כמקצלו צפירוש אף לטעות] דהא פירש חי קיצולך לגמרי כו' אם לדיון אם לטעות כו'. אולי הרגיש דהא רב יוסף ס"ל עירוב פרשיות כמ"ש התוס' [בד"ה ואם היה מומחה] ולמאן דלית ליה עירוב פרשיות יחיד אין דינו דין אע"פ שהוא מומחה דמהאי טעמא פירש על ואם היה מומחה כו' קסבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן לזה הוכרח לפרש ואי לא קיצלו טעותך כו' אבל מ"מ קיצולוהו קאח דאמרי ליה דיינית לן כו'. רק היאך פושט מקבלה למאן דאמר עירוב פרשיות [דהיינו רב יוסף] אולולא קבלה למאן דלית ליה עירוב פרשיות וכמו שהקשו תוס' [בד"ה ואי לא זיל שלים]. זה ז"ע. ומ"מ התוס' שהקשו [שצ' צחוק למקנן דמשני בקיצולוהו כו' י"ל דלקנן משני למאן דלית ליה עירוב פרשיות דמנאי אליציה קבלה כל דהוא דמדאורייתא חד כשר אבל הכא רב יוסף אחי ליה עירוב פרשיות [שפיר אף דמייירי בקבלה כל דהוא כדפירש"י מ"מ נרץך שיהיה נמי גמיר וסביר] רק צלי ראהי והכרח נרץך

הגהות והערות

כב. כג. זן אבות פ"א מ"א. זן לקמן דף לב ע"ב. הן בראשית מה, ה. טן בראשית מט, ט. ין וע"י קרבן העדה ושיירי העדה לירושלמי כאן. יאן צ"ל "בהיתתא". **הורפס מאתר אוצר החכמה**

אן ע"י צל"ח והוראת שעה. בן ע"י מהר"ם ומהר"ם שי"ף מש"כ בזה. גן בסוף העמוד, ולהלכה זה ע"י שו"ע חו"מ סי"ב סי"ב ושי"ך שם. דן דף ז ע"א. הן משלי תלמוד בבלי <עוז והדר> - כה סנהדרין / תלמוד בבלי {עמוד 289} {726077}

סנהדרין דף ו

ואגדות מהרש"א

סנהדרין פרק ראשון דיני ממונות

חידושי הלכות

יד

[דף ו ע"ב - ד ע"א]

מנאף ה' ולולי פירושם היה נראה לפרש דה"ל לשנת יהודה קאמר ומנאך במקום זה הוא במקום קללה וגידוף כמו א' בך נבות אלהים ומנאך ח"ש כל המנאך את יהודה ומגדפו על זאת שאמר ב' מה נצטע כי נהרגו וגו' ומנאך בממון ולא החזירו לאצו ג' אן זה אלא מנאף ה' שיהיה כוונתו ל"ש"ש היה שהיה חשוב שלא יהיו אחיו שומעים לו בדבר זה להחזירו לאצו ח"ש מנאף ה' כי שם יהודה נקרא כולו על שמו של הקב"ה כמ"ש בסוטה ד' על שקידש ש"ס בפרהסיא ומו לא מידי וק"ל: **אין ש"ס ב'.** הכא ניחא דמשמע ליה דמשפט ושלוס איירי במקום אחד ולא איירי בשני מקומות דמדכתיב בסופא דקרא שפטו בשעריכם משמע דשלוס נמי במקום משפט איירי אבל לקמן גבי כל מקום שיש משפט אין דקדק כו' קשה דאימא דמשפט ודקדק בשני מקומות איירי דמי שצריך למשפט עשה לו משפט ומי שצריך לדקדק נמן לו דקדק וכמה קראי כתיב ככה"ג ב' מנות הללו משפט ודקדק כמו כי ידעתי וגו' לעשות משפט ודקדק וגו' ה' ו"ל דמדכתיב משפט ודקדק לכל עמו משמע ליה דאיירי בדקדק שבמקום משפט דכל עמו צריכין למשפט אבל לדקדק ממש ודאי דלאו כל עמו היו צריכין ליה דלאו עניים היו כולם וכדפריך לקמן אליבא דה"ק לכל עמו לעניים מבני ליה וד"ק: **ששי"ם י"ו בתוך ביתו ב'.** נראה לכאורה דאיירי בשני שאין לו ממה לשלם ואין לבצע דינו עליו דין משלומין עד שישגי ידו ויחשער ומלל מקום קאמר דלוחה דקדק שעשה לו חסרו עד היום כהולא וזו שנאמר בהשגת העיט ו' ולך תהיה דקדק וגו' השתא ששלם לו דוד בעשירו נחשת וזו הדקדק לרוד ואמרו מה שאמר דוד ו' עשיתי משפט ודקדק כל מיתני לעושיך שהתפלל שלא יעשו העני ובעל דינו קנוייה עלי לטובע את העני אף אם אין העני חייב לו ואינו משלם לו בעצורו ואחר כך יחלקו ביניהם מה שעסקו ממני וק"ל: **שהוציא גזירה וכו'.** ומלת דקדק הנאמרת כאן אינו ממש דקדק אלא שעשה עמו דקדק וטובה והשינו מעון הגזילה ובי"מ הקשה וא"ת אם כן מאי רצותא דרוד אחא לשאמעינן דאימא דקרא לא אחי למימר אלא דעל ידי שהיה דוד עושה משפט ודקדק הלוי יואב במלתמה כדאמרין בפרק נגמר הדין ה' ויהי דוד עושה משפט ודקדק וגו' ויואב בן נריה על הצאצא מ"ע יואב על הצאצא משום דרוד עושה משפט ודקדק וגו' וק"ל: **שנאמר פוטר ביום ראשית בודון וכו'.** פירש רש"י אם באת לפטור ולהשליך כו' עכ"ל משמע ליה דדריש נמי רישא דקרא דהכי אף על גב דתלמודא לא הוכיר בדרשה רק סיפא דקרא ולפני התגלע הריב וגו' מדפריך לקמן והני תנאי ראשית מדון מאי דרשו ביה משמע דהאי תנא דריש ליה שפיר דהכי כפי רש"י ט' וק"ל: **שנאמר ועמדו שני אנשים אשר להם הריב וגו'.** כולה לייף ליה מהאי קרא לפי שזכר את העדים כאלו הם הבעל דין הבוחל את חסרו כמ"ש אשר להם הריב וגו' לפי שעל ידי עדות שקר או על ידי שבושש עדותם גזול בעל דין את חסרו והרי כאלו הם גזולים להקב"ה שמטריחים אותו להחזיר ממון שנתן לבעלי על ידי עדות שקר וכבוש עדותן וכן לגבי דינין קאמר הכי ידעוים את מי הם דניס כו' שעל ידי שהם מניס משפט גזול בעל דין אחד את חסרו והרי כאלו הם גזול להקב"ה שמטריחין להחזיר ממון לבעלי ועמדו לפרע מהם אותו ממון שנתן לבעלי על ידי שהטו משפט ומיימי ליה מהאי קרא אלהים נצב בעדל אף שהוא נצב שם כאלו הוא היה בעל דין י' וכן ביהושע הוא אובר ויאמר ל"שופטים ראו מה אתם עושין ב' לפי שחשבו הדין כי במטהו משפט אין זו מעשה צדקים וע"כ אמר ראו מה אתם עושין וגו' שעל ידי מטה משפט נעשה מעשה הגזילה וזה שכח כי לא אלדס משפוטו כי אם לה' ולגבי הקדוש ברוך הוא הדבור זו כמעשה כמו שכחו יא' בדבר ה' שמים נעשו ועל זה אמרי יב' כל

ח"א דף ו ע"א מזה ראה ב' ראה שזבוח חור צפניו ב'. ר"ל לפי פשוטו מה ראה ט' דבר ממש שצנח מוצח כו' שהרי בסופא דקרא גילה הכתוב דעת אהרן דלשמים היה נחמין שנאמר ידן כי חג לה' וגו' וע"כ דרשו דהאי קרא אינו אלא התנולות אהרן דלכך עשה מעשה כזה שזכר ויעשהו על וגו' לפי שראה את חור זוטא לפניו והבין מזה לעשות מה שעשה דלא עבדי ליה כמו דעבדי לחור ואפשר שקבלה היה צדס כי חור היה הוצח לפניו וקראי מוכיחין כן שהרי בכל מעשים המפורסמים מוכר הוא בפרט עס אהרן במלתמות עמלק אמר טו' אהרן וחור תמנו צרינו ונמנן חורס והנה אהרן וחור עמכם וגו' שהעמיד משה את אהרן וחור תחתיו כל זמן מ' יום שהיה בזה ולא מזניו בשום מקום אח"כ מאחור מעשה ואיך שהזכיר חור עס אהרן וע"כ אמרו שהוא ואהרן היה במקום משה כאותן מ' יום וכשתעבד היה הוא מוכיחין ע"כ והרגו אותו טו': ודקאמר ומוקיים בי **אם ייהרג במקדש ה' בהן ונביא ב'.** אף שעדיין או לא נגמרה ההכונה לאהרן ולא היה מקדש ולא משכן אהרן בטרם היה והעבודה היה צבירות בכל מקום צנמה וה"ל ככהן במקדש יין ופירש"י דלא הויא להו תקנתא דהא סופן לעשות כן בזכריה כו' עכ"ל שהיה רוח הקדש משיבו שעל כך היה עיקר החורבן כמ"ש אם ייהרג במקדש ה' כהן ונביא ואף שזכריה נהרג כמה שנים קודם החורבן בימי המלך יואש אפסר שאז נהרג ע"כ והיה דמיו מוסק עד זמן החורבן כדאי' פרק הנזקין יח' שנהרגו כמה וכמה על דמיו של זכריה ע"י נצחראדן: ושאמר **שע"ז עון זה דלא הויא אלא תקנתא צ"ל.** לפי שהמורה נתנה לנו לשמוע לחכמי חורס והס כהן ונביא ונעש הכתוב מיתה מי אשר לא ישמע אליהם כמ"ש בוקן ממרע יט' ובאת אל הכהנים וגו' והאיש אשר ישעה בודין לנלתי שמוע אל הכהן וגו' ומת האיש וגו' ונביא אמר כן נביא אקיס להם וגו' והאיש האיש אשר לא ישמע וגו' אנכי אדרוש מעמך וגו' והנה זכריהו שהיה כהן ונביא משני צדדים אלו היה להם לשמוע לו שלא לעבד ע"ז והס לא די להם שלא שמעו לו אבל הרגוהו במקום המקדש עון כזה א"ל להכפרת בתשובה כאן משא"כ מעשה העגל שנחכר להם בתשובה כדקאמר מוטע ליעבדו עגל וק"ל: **אלא ע"ד ד"ת וכו'.** כתבו תוס' והא דאמרין צנמה מדליקין ששאלין אותו נשאת ונתת בלמונה כו' ע"ש ב' תירוצים ומ"ש בסוף דבריהם והכי דריש ליה לקרא תחלת גילו כב' דינו וכו' הכי משמע לה' דסיפא דקרא נמי צריך ענינא דריש להו כמ"ש לעיל בפירוש רש"י בג' דתנא דלעיל לא נקט בדרשה רק סיפא דקרא ודקאמר תלמודא הני תנאי פוטר מים וגו' מאי דרשי ביה מוכח מזה דכוליה קרא תנא ענינא דרשינן ליה ונעיקר קושיותם מהיהא דפרק צנמה מדליקין י"ל לומר דלא קשה מדי דהכא איירי צנמי שאפשר לו ללמוד ולתלמודו מוצלח ואינו למד ה"ל תחלת דינו על דברי

חכמת שלמה הנחות

דף ז ע"א גמ' הרי כאן י' לבסוף כתיב והבית אשר כו'. כ"ל: רש"י דבר"ה מקרא זה בוצע בדר' הס"י: רש"י בד"ה לצניורה בדיקא כו' וצניורת קבוצים כו'. נ"צ ס"א קטנים: רש"י בד"ה פוטר מים

מהר"ם

דף ז ע"א בתוס' ד"ה בנגד מעשה העגל אקרא דתורת אמת קאי וכו'. נראה דס"ל להתוס' דדוחק הוא לפרש כפירש"י דפי' דקאי אקרא דבוצע בוך

מהר"ם שי"ף

והני מנכרס. שולל פירוש פשוט דקרא. יהודה אתה כו' מטרף צני כו' שולל פירוש מ"ד צוצע בוך נגד יהודה מטרף צני עליה וכפירש"י בפשוטו ועיין בתרגום חונקלוס ותרגום יונתן. ישכר כו' וצולין כו' זה עוסק בפרקמטיא ומספיק כו'. שלא תימא מזה הצאה צעירה כו'. דן דיין כו'. האי דהוי אמר דונו דינא כו' [אמר ש"מ מדין קאמי שנאמר דן ידיו]. להורות שהפירוש אמתי של צוצע בוך על פסרה: **ברש"י בד"ה ה"ג שמה יתחייב הזק ונמצא רודפו רודף את הדיין.** כן י"ל לגרוס. שאין לשון רודף את הדין להפוך כו' וכן העמיקו הר"מ. ולפירש"י אינו רק טרחא וזילותא כמשמעות לשון קשה"ה בעל מריצה כו' וגרים ונמלא רודפו לא חז"ק וז"ל לפי' [דלא שייך תי' התוס' דז"ה ונמלא חזק] דנקט אחד כך לרבותא אע"ג דספק הוא שמה יתחייב הרך אפ"ה משמע דצריהם לא תגורו. והתוס' פי' רדיפה כמשמעות

הנחות והערות

תגומא פ' תצוה י'. וע"ע בפרקי דר"א פרק מה, ובהגה' הרד"ל (שם טו), וע"י בעה"ט שמות לב, ה. יח' וע' במאירי שמפרש דנביא קאי אחור וכהן אהרן, וכ"כ ביי"ק (י, ג) דלא כרש"י כאן. יח' גיטין דף נו ע"ב. יט' דברים יז, ט"ז. כן דברים יח, יח. כאן וע"י עוד בתורת חיים ובסנהדרין קטנה ועינים למשפט, ובהגהות מהר"ן חיות כתב דבכין שפיתח דמים אין התשובה מתקבלת אלא מקבל עונשו הראוי עד שיוכר. כן צ"ל "גילוי" (דפריד). בגן דף ו ע"ב ד"ה שנאמר פוטר מים. כן צ"ל "בשער" (דפריד).

הורפס מאתר אוצר החכמה

תלמוד בבלי <עוז והדר> - כה סנהדרין / תלמוד בבלי {עמוד 290} {726072}

איש, ובדואי היה אהרן גדול צענייהם ומכולל מאוד אלה
שחשבו שהיה מדרגתו גורמת כך ובאמת שקר הוא ואין
להאריך בה).

[ויעשהו עגל מסכה]. צענין העגל אשר עשה אהרן,
הנה ראינו כי אחרי חטא העגל נצחר אהרן
לכיות לו ולזרעו אחריו ברית כהונה עולם, וכי חוטא
נשכר, ואמר מלאכי על צחירת אהרן, בריתו היתה אחר
החיים והשלום, בשלום ובמישור הלך אחי ורצים השיב
מעון [מלאכי ב' י"ד]. אמנם הענין כי רש"י ויבן מחצת
ויבן מחצות ראה חור זכות, וקשה קושית הרמב"ן הרי
ע"א יברג ואל יעצור. אמנם ידע אהרן אשר אם גם
אחריו יברגו ויהי חרב איש באחריו, אף אם יבא משה
ציוס המחרת, במקום מחלוקת גם משה לא יועיל,
ובמ"ש רש"י [במדבר ע"ז ד'] במחלוקתו של קרח
נחשלו ידיו, ואמנם אם אהרן יתירא להם ויעשה
צעממו העגל, הלא כולם ישימו יד לפה ואין פרץ ואין
לוחה, ובצא משה ציוס המחרת ויהי שלום ציניהם,
ברגע אחת יבער הרע מקרבם, וכאשר יהי ויקח העגל
וישרפו באש ויעתן עד אשר דק, ואין פואה פה
ומלפף, נמצא כי אהרן בחר לכיות סניף לע"א לפנים
למען לא יתרחק מחלוקת בישראל, אחרי כי ידע כי
משה יבא ציוס המחרת, חס מ"ש הכו"ה בשער אהבת
ה' [פ"ו] ע"ש חסיד א' אם ישרפוני באש ע"ד המלות,
ואנחיל גן עדן ע"ד העצירות, בכל זאת אעשה מצות
אם גם אוריש גיהנם, וכ"ז מאמר בעל, אבל הענין
כעוצדא דאהרן כי באמת המדב"ד קערג על אהרן על
שעשה העגל, ונאמר [דברים ע' כ'] ובאהרן התאקף
ה' להשמידו, והש"ת הבוחן לב וכליות וידע כי
במסירת נפשו ממש עשה אהרן כזאת, בחר אותו גלל
זה לכה"ג חרעו אחריו לכהנים, זה שהעיד עליו
מלאכי, בשלום ובמישור הלך אחי ורצים השיב מעון.
וביאר מרן בזה מ"ש רש"י פ' שמיני ע"פ קרב אל
המחצת שנדמה לו המחצת כעגל ונרעע לאחריו, ח"ל
הקב"ה למח אהה בוש לכך נצחרת, הלא עגל זה גרם לך
גדולה (ס).

שיהיה כבודו חונה בצורת גויה. והקשה בספר מעשי
ה', ממה נפשך אי היה אהרן ראוי צענייהם א"כ
מ"ע לייחוש הזה הלא יהיה אהרן במקום משה, ואם
אינו ראוי אם כן איך חשבו שצעיית עגל ימשיך הוא
אהרן עליו כבודו כל כך שיהיה כבוד ה' חונה בצורת
גויה.

אבל הענין כי יש צחינת הנהגה בחדד והוא צחינת
דכורה שיהיו ישראל אוכלים ושותים ושמתים איש
חתת גפנו ותאנחו עובדים ומחללים לשמו הגדול ית',
והנהגה זו צחינת איש. והרמז כי אי"ש ר"ת אורח
שמחה ששון יקר, חו ה"י עבודה שלימה — אמנם
צעו"ה לא זכינו לכך כי אמרו חז"ל [מגילה י"ד ע"א]
גדולה הסרת עצמת יותר מן מ"ח נביאים ח' נביאות
שכולם לא יכלו להחירם למועצ וחסרת עצמת החזירתן
למועצ — והנהגה זו דגיגא קשיא מלך קשה כהמך
[כסנהדרין ל"ז ע"ב], ונקרא הנהגת נוקבא צחינת אשה,
ורמז ל' חס"ה יש זה אחריות כמו ר"ת שמד הריגה
אצדוק דהיינו להשמיד להרוג ולחצד ר"ל. והיינו לדוחה
אסתר על קלקול הדור צעו"ה ואנכי חולעת ולא איש
[תהלים כ"ז ז', ועי' מגילה ע"ו ע"ב], כי אם אשה, לא
נחזונוה על היוחא אשה, אלא שהתנהגות ע"י אשה
להשמיד להרוג ולחצד צעו"ה ולא זכינו לעצדו בשמחה
ובעוז לבב מרוב כל.

והנה אהרן היה מפורסם לנביא ה' לישראל מאז קודם
משה רבינו ע"ה, כמבואר ביחזקאל [כ' ז' ורש"י]
שנשלח לישראל במלרים, וכמו שכתוב בשמואל לבית עלי
הנגלה נגליתי לבית אציק וגו' [שמואל א', ב' כ"ז], אך
אז היה כל ההתנהגות בצחינת אשה בקולר רוח ועבודה
קשה ובכל יום תכבד העבודה על האנשים, עד שצא
משה רבינו ע"ה ומילא כל משאלותיהם לעוזה והרים
קרנם ונתן להם מן לאכול ומים מאור החלמים, זה ה'י
הנהגה צחינת איש דכורה. ובדוחתם כי בושש משה
ונחיראו מהנהגת אהרן צחינת אשה, ע"כ אמרו כי זה
משה הא"ש דייקא לא ידענו מה היה לו, ור"ו שיעשה
להם אהרן אלהים שיהגם כמו משה רבינו ע"ה בצחינת

(כו) ליקוטי חב"ח ח"ב, י"ג ב'.

(כה) שם ח"א, קע"ד ב'.

סנהדרין דף ו

יד חידושי הלכות

סנהדרין פרק ראשון דיני ממונות

ואגדות מהרש"א

[דף ו ע"ב - ד ע"א]

מנאף ה' וְלוֹלֵי פִירוּשׁ הָיָה נִרְאֶה לַפֶּרֶשׁ דִּה"צ לִשְׁנַת יְהוּדָה קֶאֱמֵר וּמִנְכֵר בְּמִקּוֹם זֶה הָאֵל בְּמִקּוֹם קָלָלָה וְגִידוּף כִּמוּ אַן בְּרַךְ נִצּוֹת אֱלֹהִים וּמִלֵּךְ וּח"ש כֹּל הַמִּנְכֵר אֵת יְהוּדָה וּמִגִּדּוּפוֹ עַל זֶה שֶׁאֵמֵר בַּן מִנֵּה צִלַּע כִּי נִהְרֹג וְגו' וּמִכְרוּ בְּמִמּוֹן וְלֹא הִחְזִירוּ לְאִמּוֹ גַּן אֵין אֵל אֵלָּא מִנָּאף ה' שִׁיבֹדָה כּוּנְמוֹ לַע"ש הָיָה שֶׁהִיא חֹשֶׁשׁ שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֲחִיו שׁוֹמֵשׁ לוֹ בְּדִבְרֵי זֶה לְהַחְזִירוֹ לְאִמּוֹ וּח"ש מִנָּאף ה' כִּי שֶׁס' יְהוּדָה נִקְרָא כּוּלּוֹ עַל שֵׁמוֹ שֶׁל הַקִּבְצָה כִּמ"ש בְּסוּטָה דין עַל שִׁקְדָּשׁ ש"ס בְּפֶרֶסְקִיא וְחוּ לֹא מִיִּיד וְק"ל: אֵין שְׁלֹשׁ ב'ו'. הֵכָּה נִיחָא דִּמְשַׁמַּע לִיָּה דִּמְשַׁמַּע וְשִׁלּוּס אִיירִי בְּמִקּוֹם אֶחָד וְלֹא אִיירִי בְּשֵׁנִי מִקּוּמוֹת דִּמְדַמְכִּיב בְּסִיפָא דִקְרָא שִׁפְטוֹ בְּשַׁעֲרֵיכֶם מִשְׁמַע דְּשִׁלּוּס נִמִּי בְּמִקּוֹם מִשְׁפַּט אִיירִי אֵבֶל לִקְמֹן גִּבִּי כֹל מִקּוֹם שִׁישׁ מִשְׁפַּט אֵין צִדְקָה כ'ו' קֶשֶׁה דְּלִימָא דִּמְשַׁפַּט וְצִדְקָה בְּשֵׁנִי מִקּוּמוֹת אִיירִי דְמִי שְׁלִיךְ לִמְשַׁפַּט עֲשֶׂה לוֹ מִשְׁפַּט וְיִי שְׁלִיךְ לְצִדְקָה נִמִּן לוֹ צִדְקָה וּכְמֵה קֶרְאִי כְּמִיב צִדְקָה צ"י וְיִתְעַשֶּׂר וּמִלֵּל מִשְׁפַּט וְצִדְקָה כִּמוּ כִי דִיעֲמִיו וְגו' לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט וְצִדְקָה וְגו' ה' ו"ל דִּמְדַמְכִּיב מִשְׁפַּט וְצִדְקָה לִכֹּל עֲמּוֹ מִשְׁמַע לִיָּה דְּלִיירִי צִדְקָה בְּמִקּוֹם מִשְׁפַּט דְּכֹל עֲמּוֹ כִּיכִינִן לִמְשַׁפַּט אֵבֶל לְצִדְקָה מִמֶּנּוּ וְדִלֹּא כֹל עֲמּוֹ הוּוֹ כִּיכִינִן לִיָּה דְלֹאָ עֲנִיִּים הִיוּ כּוּלָם וּכְדִפְרִיךְ לִקְמֹן אֲלִיעָא דִּח"ק לִכֹּל עֲמּוֹ לַעֲנִיִּים מִבְּעִי לִיָּה וְדו"ק: שְׁשִׁיִּים י"ו מִתּוֹךְ בִּיתֵי ב'ו'. נִרְאֶה לְכַאֲוֹרָה דְּלִיירִי בְּשֵׁנִי שָׁאִין לוֹ מִמֵּה לְשִׁלָּם וְאֵין לְבַעַל דִּינוֹ עֲלִיוֹ דִּין מִשְׁלּוּמִין עַד שֶׁשָּׂגָו יִדּוּ וְיִתְעַשֶּׂר וּמִלֵּל מִקּוֹם קֶאֱמֵר דְּלֹאֲוֹה צִדְקָה שְׁעֵשֶׂה לוֹ חֲבֵרוֹ עַד הַיּוֹם בְּהוֹלָהּ וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַשְׁבָּת הַעֲטִיב וְלֹךְ תִּהְיֶה צִדְקָה וְגו' הַשְׁתָּא שְׁלָם לוֹ דוֹד בְּעֲשִׂרֵי נִשְׁתַּבַּח וְזֶה הַצִּדְקָה לְיֹדוֹ וְאִמְרוּ כֹּה־הִיא שֶׁאֵמֵר דוֹד וְגו' עֲשִׂיתִי מִשְׁפַּט וְצִדְקָה כֹּל מִיחִינִי לְעוֹשֵׁק שֶׁהִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הָעֵנִי וּבַעַל דִּינוֹ קִנּוּיָא עַלִי לְתַבְעֵי אֵת הָעֵנִי אִף אֵם אֵין הָעֵנִי חֲיִיב לוֹ וְאִין אֲשִׁלָּם לוֹ בְּעֲבֹרֹו וְאַחֵר כִּךְ יִתְלַקֵּן בִּינֵיהֶם מִהַ שֶׁשֶּׁקֶר מִמֶּנִּי וְק"ל: שְׁהוּצִיא גִזְיָהּ וְכו'. וּמִלֵּת צִדְקָה הַנֶּאֱמַרְתָּ כֹּאֵן אִינוּ מִמֶּנּוּ צִדְקָה אֵלָּא שְׁעֵשֶׂה עֲמּוֹ דִּקְרָא וְטוֹבִיה וְהִשְׁבִּי עֲמֻן הַגּוֹזֵלָה וּבִי"מ הַקֶּשֶׁה וּח"מ אֵם כֵּן מֵאִי רִצּוֹתָא דְדוֹד אֵתָּא לִשְׁמַעֲמֵינָן דְּלִימָא דִקְרָא לֹא אֵתָּא לְמִימַר אֵלָּא דַּעַל יְדֵי שֶׁהִיא דוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפַּט וְצִדְקָה הַלֵּוֹת יוֹאֵב בְּמִלְחָמָה כְּדִלְמִרְמִין בְּפִרְקָה נִגְמַר הֵדִין ה' וְהִיא דוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפַּט וְצִדְקָה וְגו' וְיֹאֵב כֵּן לִכְרִיהָ עַל הַלֵּבָא מִי"ע יוֹאֵב עַל הַלֵּבָא מִשּׁוֹם דְּדוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפַּט וְצִדְקָה וְגו' וְק"ל: שְׁנֵאֱמַר פּוֹטֵר בְּיָמֵי רֵאשִׁית בִּשְׂדוֹת וְכו'. פִּירֶשׁ רִש"י אֵם אֵתָּא לְפִטּוֹר וְהַשְׁלִיךְ כ'ו' עַלִי מִשְׁמַע לִיָּה דְּדִרִישׁ נִמִּי רִישָׁא דִקְרָא בְּהִי אִף עַל גִּבִּי דִּתְלַמּוּדָא לֹא הִזְכִּיר בְּדִרְשָׁה רַק סִיפָא דִקְרָא וּלְפִנֵּי הַתְּגַלָּה הִרִיב וְגו' מִדְּפִרְיךְ לִקְמֹן וְהִנֵּי תִנְאִי רֵאשִׁית מִדּוֹן מֵאִי דִרְשׁוּ בִּיהַ מִשְׁמַע דִּהָאִי מִנָּה דִרִישׁ לִיָּה שְׁפִיר בְּהִי כִפִּי רִש"י ט' וְק"ל: שְׁנֵאֱמַר וְעַמּוּדֵי שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר יָדָהֶם הִרִיב וְגו'. כּוּלָּהּ לִיָּין לִיָּה מֵהָאִי קֶרָא לְפִי שׁוֹכֵר אֵת הָעֵדִים כֹּאֲלִיו הֵם הַבַּעַל דִּין הַבּוֹחַ אֵת חֲבֵרוֹ כִּמ"ש אֲשֶׁר לֹסֵם הִרִיב וְגו' לְפִי שְׁעַל יְדֵי עֲדוּת שֶׁקֶר אִו עַל יְדֵי שְׁכּוּשִׁים עֲדוּתָם בּוֹחַ צִעַל דִּין אֵת חֲבֵרוֹ כֹּאֲלִיו הֵם גּוֹזֵלִים לְהַקְצִיָּה שְׁמַטְרִיחִים אֲוֹתוֹ לְהַחְזִיר מִמֶּנּוּ שִׁנְתָּן לְבַעַלְיוֹ עַל יְדֵי עֲדוּת שֶׁקֶר וְכּוּשָׁה עֲדוּתָן וְכֵן לְגַבִּי דִיעִינָן קֶאֱמֵר הִבִּי יוֹדְעִים אֵת מִי הֵם דִּעִים כ'ו' שְׁעַל יְדֵי שֶׁהִם מִשְׁפַּט בּוֹחַ צִעַל דִּין אֶחָד אֵת חֲבֵרוֹ וְהִבִּי כֹאֲלִיו הֵם גּוֹזֵלִים לְהַקְצִיָּה שְׁמַטְרִיחִין לְהַחְזִיר מִמֶּנּוּ לְבַעַלְיוֹ וְעַמּוּד לִפְרַע מֵהֶם אֲוֹתוֹ מִמֶּנּוּ שִׁנְתָּן לְבַעַלְיוֹ עַל יְדֵי שֶׁהֵטוּ מִשְׁפַּט מִיִּמִּינִי לִיָּה מֵהָאִי קֶרָא אֱלֹהִים נִצָּח עֲגִידָא אֵל שְׁהוּא נִצָּח שֶׁס' כֹּאֲלִיו הִוא הִיא צִעַל דִּין י' וְכֵן בִּירוּשָׁלַיִם הִוא אֲוִיבֵר וְיִאֲמַר לְשׁוֹפְטֵיכֶם רֹאד מִה אֲתֵם עוֹשִׂים כ'ו' לְפִי שִׁמְשִׁיט הֵדִין כִּי בְּמִטְהוֹ מִשְׁפַּט אֵין צוֹ מַעֲשֶׂה בִּידִים וְע"כ אֵמֵר רָאוּ מִה אֲתֵם עוֹשִׂין וְגו' שְׁעַל יְדֵי מִמֶּנּוּ מִשְׁפַּט נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַגּוֹזֵלָה וְזֶה שִׁנְתָּה כִּי לֹא לְאֵדֶם תִּשְׁפּוּטוּ כִּי אֵם לֹא לְגַבִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הִוא הַדּוֹרֵר צוֹ כִּמְעַשָּׂה כִּמוֹ שִׁכְמוֹ יֵאָן בְּדִבְרֵי ה' שְׁמִים נַעֲשֶׂה וְעַל זֶה אֲמַרִי יבֹן כֹּל

חכמת שלמה הנהוה

דף ז ע"א גמ' הרי כאן י' לבסוף כתיב והבית אשר בו' כל"ל: רש"י בד"ה מקרא זה בוצע ברך. הס"י: רש"י בד"ה לצניורה בדיקא כו' וצינורת קבוצים כו'. נ"צ ס"א קטנים: רש"י בד"ה פוטר מים

מהר"ם

דף ז ע"א בתוס' ד"ה בנגד מעשה העגל אקרא דתורת אמת קאי וכו'. נראה דס"ל להתוס' דדוחק הוא לפרש כפירש"י דפי' דקאי אקרא דבוצע ברך

מהר"ם שי"ף

והנני מנכרס. שולל פירוש פשוט דקרא. יהודה אתה כו' מטרף צי כו' שולל פירוש מ"ד צוצע צנך נגד יהודה מטרף צני עליה וכפירש"י בפשוטו ועיין בתרגום חונקלוס ותרגום יונתן. ישככר כו' וצולין כו' זה עוסק בפרקמטיא ומספיק כו'. שלא תימא מזהו הצאה עצירה כו'. דן דין כו'. האי דהוי אמר דונו דינא כו' [אמר ש"מ מדין קאמי שנאמר דן ידין]. להורות שהפירוש אמתי של צוצע צנך על פסוק: ברש"י בד"ה ה"ג שמה יתחייב הזק ונמצא רודף רודף את הדיון. כן נ"ל לגרוס. שאין לשון רודף אל הדין להפוך כו' וכן העתיקו הר"מ. ולפירש"י אינו רק טרחא וזילתא כמשמעות לשון קשה צעל מריצה כו' וגרים ונמלא רודפו לא חז"ק וז"ל לפי' [דלא שייך מי' התוס' צד"ה ונמלא חזק] דנקט אחד כך לרבותא אע"ג דספק הוא שמה יתחייב הרך אפי"ה משמע דבריהם לא תגורו. והתוס' פי' רדיפה כמשמעות

הנהוה והעירות

תגומא פי' תצוה י', וע"ע בפרקי דר"א פרק מה, ובהגה' הרד"ל (שם טו), ועי' בעה"ט שמות לב, ה. ה' וי' במאירי שמפרש דנביא קאי אחור וכהן אהרן, וכ"כ ביי"ק (י, ג) דלא כרש"י כאן. ה' וי' גיטי' דף נו ע"ב. י' וי' דברים י', ט"ז. כן דברים י', יח. וכן ועי' עוד בתורת חיים ובסנהדרין קטנה ועינים למשפט, ובהגהות מהר"ן חיות כתב דביתן שפיתא דמים איך התשובה מתקבלת אלא מקבל עונשו הראוי עד שידוכ. כן צ"ל "גילוי" (דפריד). בגן דף ו ע"ב ד"ה שנאמר פוטר מים. כן צ"ל "בשער" (דפריד).

הורפס מאתר אוצר החכמה

האלהים בידי: ויעש יהושע כאשר אמר-
 לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור
 עלו ראש הגבעה: יא והיה כאשר ירים
 משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר
 עמלק: יב וידי משה פבדים ויקחו-אבן
 וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו
 בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה
 עד-בא השמש: יג ויחלש יהושע את-עמלק
 ואת-עמו לפי-חרב: פ מפטיר יד ויאמר יהוה
 אל-משה כתב זאת זכרון בפספס ושים באזני
 יהושע כי-מחה אמהך את-זכר עמלק
 מתחת השמים: טו ויבן משה מזבח ויקרא
 שמו יהוה | נסי: טז ויאמר כי-יד על-כס יה

רש"י

חמה וערב את השעות (תנחומא כח): (יג) ויחלש יהושע.
 חתך ראשי גבוריו, ולא השאיר אלא חלשים שבהם, ולא הרגם
 כולם^ט, מכאן אנו למדים שעשו על פי הדבור של שכינה י'
 (תנחומא כח): (יד) כתוב זאת זכרון. שזא עמלק להזדווג
 לישראל קודם לכל האומות י': ושים באזני יהושע.
 המכנים את ישראל לארץ, שזוה את ישראל לשלם לו את
 גמולו. כאן נרמז לו למשה שיהושע מכנים את ישראל לארץ
 (מכילתא מס' דעמלק ז): כי מחה אמהך. לכן אני מזהירך כן,
 כי חפץ אני למחותו י': (טו) ויקרא שמו. של מוצנח: ה'
 נסי. הקדוש צרוך הוא עשה לנו כאן נס גדול. לא שהמוצנח
 קרוי ה', אלא המזכיר שמו של מוצנח וזכר את הנס שעשה
 המקום, ה' הוא נס שלנו: (טז) ויאמר. משה: כי יד על
 כס יה. ידו של הקדוש צרוך הוא^{טז} הורמה לישבע בכסאו^{טז}

שפתי חכמים הקצר

על פי הדיבור (ראה רא"ם). יב. לפי שלא הזכיר בתחילת המלחמה
 דבר ה' יתברך, אלא כתב ויאמר משה אל יהושע ומשמע שמעצמו
 צוהו, לכן הוצרך לומר שהיה מפי הגבורה (מהרא"י). יג. וילמדו כולם
 דרך ארץ מעמלק שבא להזיק את ישראל (רא"ם). יד. ולא שאמחה
 אותו אני, דאם כן מאי ושים באזני יהושע (רא"ם). טו. ולא תאמר
 יד של משה, לכן פירש ידו של הקדוש ברוך הוא. ואמר 'הורמה', פירוש
 לפי שעה, כמו 'כי אשא אל שמים ידי' וגו' (דברים לב מ), שלא תפרש 'כי
 יד' וגו' שידו על הכסא תמיד (רא"ם). טז. לא שהורמה והונחה על
 כסאו בלבד, מבלתי שישבע, אלא שהורמה ונשבע (רא"ם). 'בכסאו'

לזטל כשפים, לפי שזני עמלק מכשפים היו (ראה אסתר ר' ז יג):
 (י) ומשה אהרן וחור. מכאן לתענית שזריכים שלשה
 לעזור לפני התיבה, שזתענית היו שרויים (מכילתא מס' דעמלק ח):
 חור. צנה של מרים היה, וכלב צעלה^א (סוטה יא): (יא) כאשר
 ירים משה ידו. וכי ידיו של משה נולחות היו המלחמה
 וכו'^ב, כדאיתא בראש השנה (כט): (יב) וידי משה כבדים.
 בשביל שנתעלל צמא ומנה אחר תחתיו נתיקרו ידיו (מכילתא
 מס' דעמלק ח): ויקחו. אהרן וחור: אבן וישימו תחתיו.
 ולא ישב לו על כר וכסת, אמר, ישראל שרויין צלעך אף אני
 אהיה עמהם צלעך (תענית יא): ויהי ידיו אמונה. והי
 משה ידיו צלמונה פרושות השמים צתפלה נאמנה וכוונה:
 עד בא השמש. שהיו עמלקים מחשצין את השעות
 באינטרוולוגיא^ה צלמו שעה הם נולחים, והעמיד להם משה

לחזקו בעת המלחמה שיהיה בטוח בתפילתו של משה (מנח"ם).
 ז. הודיע זה כאן, משום דעד עתה לא הזכיר חור, ועתה הזכירו כמו
 שהוא ידוע, לכן פירש שהיה בנה של מרים, שהיה מפורסם בימים ההם
 (רא"ם). ח. אלא לומר לך, כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה
 ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו
 נופלים (ר"ה כט). ט. ויהי קאי על משה, ולא על ידיו, מדלא כתיב
 ויהיו (רא"ם). י. פירוש מכוונת. מהרש"ל (מנח"ם). יא. ויתפרש
 הכתוב ויחלוש' דהשאר אך את החלשים, כי את 'עמו' הגבורים הכה
 לפי חרב, ומה שהשאר את החלשים ולא הרג את כולם, יען דזה היה

לְהוֹרֹתָם: יג וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיהוָֹשֻׁעַ מִשְׁרָתוֹ
וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָרַֹהֵר הָאֱלֹהִים: יד וְאֶל־הַזִּקְנִים
אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ בָּזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם
וְהִנֵּה אֲהַרֵן וְחֹזֶר עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים
יִגַּשׁ אֲלֵהֶם: מפטיר טו וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר
וַיְכַסּוּ הָעֲנָן אֶת־הָהָר: טז וַיֵּשְׁכֵן כְּבוֹד־יְהוָה
עַל־הָרַֹהֵר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הָעֲנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא
אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנָן:
יז וּמָרְאָה כְּבוֹד יְהוָה כְּאֵשׁ אֲכָלֶת בָּרָאשׁ
הָהָר לְעֵינָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: יח וַיָּבֹא מֹשֶׁה
מִן־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה: פ פ פ

רע"י

דבור ודבור מנחת התלויות זו: (יג) ויקם משה ויהושע
מישרתו. לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני,
שהיה התלמיד מלווה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר,
שאנו רשאי לילך משם והלאה, ומשם ועל משה לדו אל הר
האלהים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכז שם כל ארבעים יום,
שכן מצינו כשירד משה וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹל הָעָם צֹרֵעַה
(להלן לב יז), למדנו שלא היה יהושע עממה: (יד) ואלֹהֵי הַזִּקְנִים
אָמַר. צִלַּחְתּוּ מִן הַמַּחֲנֶה׃ שִׁבּוּ לָנוּ בִּזְהָ. והתעכזו
כאן^{טו} עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש
ריבו: חֹדֶר. צנה של מרים היה^{טז}, ואציו כלב צן יפונה,
שנאמר (דברי הימים א' ג יט) וַיִּקַּח לוֹ כְּלֵב אֶת אֶפְרַת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת
חֹדֶר, אפרת זו מרים כדאיתא בקטוה (יא:): מִי בַעֲלֵ

מומחה (אמ"ש). **יז. תיקן** בזה שני ענינים, האחד שלא תפרש 'מי' לשון שאלה, והשני שלא תפרש 'בעל דברים' בעל לשון (רא"ם). **יח. ולא** למשה, דאחר כך כתיב 'ויקרא אל משה' לקבל עשרת הדברות, ולא יתכן לומר שהיה משה מכוסה כל הששה ימים, דהלא באותם ימים היה עולה ויורד לדבר לישראל (רא"ם). **יט. אף** על פי ש'עלה אלי ההרה' (פסוק יב) בודאי אחר מתן תורה היה, אמנם חזר וכתבו פה כדי לספר הענין כולו על הסדר (רא"ם). **כ. שהרי** עשרת הדברות נאמרו במעמד כל ישראל (מנח"י).

חסלת פרשת משפטים

מִנֶּה וְתִדֵּק וְתִתֵּן מִנֶּה קָדֶם
סְהִדוּתָא בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא דִּי אֲזַמֵּן
מִימְרֵי לֹךְ תִּפְּנֵן קָדֶשׁ קִדְשִׁין תְּהִי
לְכוּן: לו וקטרת בסמין די תעבד
בְּדַמּוּתָהּ לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוּן קִדְשָׁא
תְּהִי לֹךְ קָדֶם יי: לח גבר דִּיעֲבֹד
דְּכֻתָּהּ לְאַרְחָא בַּהּ וְיִשְׁתַּיְצִי
מִעֲמָה: א ומלל יי עם משה
לְמִימַר: ב חזי דרביתי בשום
בְּצִלָּאֵל בַּר אֲוִרִי בַר חוּר לְשִׁבְטָא
דִּיהוּדָה: ג וְאַשְׁלֵמִית עֲמָה רוּחַ
(נְבוּאָה) מִן קָדֶם יי בְּחֻמְתָּא
וּבְסִכְלָתָנּוּ וּבְמַדְעָא וּבְכָל עֲבִידָא:
ד לֹאֲלָפָא אֲמַנּוּן לְמַעֲבֹד בְּדִהָבָא
וּבְכִסְפָּא וּבְנִחְשָׁא: ה וּבְאַמְנוֹת
אֲבָן טָבָא לְאַשְׁלָמָא וּבְנִגְרוֹת
אֲעָא לְמַעֲבֹד בְּכָל עֲבִידָא: ו וְאֲנָא
הָא יְהִיבִית עֲמָה יִתְּ אֶהְיָאֵב בַּר
אֲחִיסָמֶךְ לְשִׁבְטָא דְדָן וּבִלְבַּב כָּל
חֲכִימֵי לְבָא יְהִיבִית חֻמְתָּא
וְיַעֲבֹדוּן יִתְּ כָּל דִּי פִקְדָתָּהּ: ז יִתְּ
מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיִתְּ אֲרוֹנָא לְסְהִדוּתָא
וְיִתְּ פִּפְרָתָא דִּי עֲלוּהִי וְיִתְּ כָּל מְנִי
מִשְׁכָּנָא: ח וְיִתְּ פִּתְוֹרָא וְיִתְּ מְנוּהִי

וְנִתְּתָהּ מִמֶּנֶּה לְפָנֵי הָעֵדֻת בְּאֵהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר
אוֹעֵד לָךְ שְׁמָה קִדְשׁ קִדְשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם:
לו וְהַקְטַרְתָּ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמִתְכַנְתָּהּ לֹא
תַעֲשׂוּ לָכֶם קִדְשׁ תִּהְיֶה לָךְ לַיהוָה: לח אִישׁ
אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כַּמֹּדָה לְהַרְיֵחַ בָּהּ וְנִכְרַת מַעֲמִיו:
ס לֹא א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
ב רֵאֵה קִרְאֹתִי בְּשֵׁם בְּצִלָּאֵל בֶּן־אֲוִרִי בֶן־חוּר
לְמִטָּה יְהוּדָה: ג וְאַמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים
בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה:
ד לְחֶשֶׁב מַחֲשַׁבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּזֶהֶב וּבַכֶּסֶף
וּבְנִחְשָׁת: ה וּבְחִרְשֹׁת אֲבָן לְמַלְאֹת וּבְחִרְשֹׁת
עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מְלָאכָה: ו וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִי
אֹתוֹ אֶת אֶהְיָאֵב בֶּן־אֲחִיסָמֶךְ לְמִטָּה־דָן
וּבִלְבַּב כָּל־חֲכָמֵי־לֵב נִתְּתִי חֻכְמָה וְעָשׂוּ אֶת

כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ: ז אֵת | אֶהֱל מוֹעֵד וְאֶת־הָאֲרֹן לַעֲדֹת וְאֶת־הַפֶּתַח
אֲשֶׁר עָלָיו וְאֵת כָּל־כְּלֵי הָאֱהֹל: ח וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כְּלָיו וְאֶת־

רש"י

דברים שלמד: ובדעת. רוח הקודש: (ד) לחשוב
מחשבות. אריגת מעשה חושב: (ה) ובחרושת. לשון
אומנות כמו קרש קרש (ישעיה מ ט). ואונקלוס פירש ושינה
בפירושן, שאומן אצנים קרוי 'אומן' וחרש עץ קרוי 'נגר':
למלאות. להוסיפה במשצנת שלה במלואה, לעשות
המשצנת למדת מושג האצן ועוציה: (ו) ובלב כל חכם
לב וגוי. ועוד שאר [כל] חכמי לב שזכר וכל אשר נחמי
בו חכמה, ועשו את כל אשר צוית: (ז) ואת הארון
לעדות. לצורך לוחות העדות:

שפתי חכמים הקצר

ג"א. ב. ש"א תפרש שעל אהליאב ועל כל חכמי לב נאמר 'ועשו את
כל אשר צויתך', דאם כן קשה למה נזכר אהליאב יותר משאר החכמים
המסייעים לבצלאל. אלא 'נתתי אותו את אהליאב', פירוש שהוא המסייע
לבצלאל בכל מלאכה שעוסק בה בעצמו, ושאר האומנים יעסקו
במלאכות אחרות הקלות, ועליהם נאמר 'ועשו את כל אשר צויתך'
(רא"ם). ג. דקשה מה עדות יש בארון עצמו, לכן פירש לצורך לוחות
העדות (דב"ט).

(לו) ונתתה ממנה וגו'. היא קטרת שכלל יום ויום"ט
שעל המזבח הפנימי שהוא צהל מועד: אשר אועד לך
שמה. כל מועדי דבור שאקבע לך"י אני קובעם לאותו
מקום: (לו) במתכונתה. זמנין סממניה: קדש תהיה
לך לה'. שלא תעשה אלא לשמי"י: (לח) להריח בה.
אבל עושה אתה צמתכונתה משלך כדי למוסרה לצדור"ט
(כריתות ה. וראה שם ו.): לא (ז) קראתי בשם. לעשות
מלאכתי"י את צלאל: (ג) בחכמה. מה שאדם שומע
דברים מאחרים ולמד: ובתבונה. מצין דבר מלצו מתוך

וקודש (רא"ם). נו. כי 'נתת ממנה' אין פירושו שיניח למשמרת, אלא
מקטיר בכל יום וכו' (רא"ם). נו. וזה הוא הטעם בכתוב למה נקרא
'אהל מועד', לפי שכל מקום וְעַד, זמן שאקבע לך וכו' (רא"ם).
נח. דאם לא כן, הא כבר כתיב (פסוק לו) 'קדש קדשים תהיה לכם' (ג"א, וראה קצ"מ). נט. למכרה לציבור שיקטירו ממנה על המזבח בכל יום
(רא"ם). א. דקשה לרש"י דהיה לו לומר 'קראתי שם לבצלאל', אלא
הפירוש 'קראתי בשם' לעשות מלאכתי, למי לבצלאל' (מנח"י, וראה

סנהדרין דף ו

יד

חידושי הלכות

סנהדרין פרק ראשון דיני ממונות

ואגדות מהרש"א

[דף ו ע"ב - ד ע"א]

מנאף ה' ולולי פירושם היה נראה לפרש דה"ל לשנת יהודה קאמר ומנאך במקום זה הוא במקום קללה וגידוף כמו א' בך נבות אליהם ומנאך ח"ש כל המנאך את יהודה ומגדפו על זאת שאמר ב' מה נבע כי נהרגו וגו' ומכרו בממון ולא החזירו לאצו ג' אן זה אלא מנאף ה' שיהיה כוונתו ל"ש"ה היה שהיה חשוב שלא יהיו אחיו שומעים לו בדבר זה להחזירו לאצו ח"ש מנאף ה' כי שם יהודה נקרא כולו על שמו של הקב"ה כמ"ש בסוטה ד' על שקידש ש"ס בפרהסיא ומו לא מידי וק"ל: אין ש"ס ב'ו. הכא ניחא דמשמע ליה דמשפט ושלוס איירי במקום אחד ולא איירי בשני מקומות דמדמכביז בסיפא דקרא שפטו בשעריים משמע דשלוס נמי במקום משפט איירי אבל לקמן גבי כל מקום שיש משפט אין דקרא כו' קשה דאימא דמשפט ודקרא בשני מקומות איירי דמי שגריך למשפט עשה לו משפט ומי שגריך לדקרא נמן לו דקרא וכמה קראי כמיז ככה"ג ב'ו מנות הללו משפט ודקרא כמו כי ידעתי וגו' לעשות משפט ודקרא וגו' ה' ו"ל דמדמכביז משפט ודקרא לכל עמו משמע ליה דאיירי בדקרא שבמקום משפט דכל עמו כייסין למשפט אבל לדקרא ממש ודאי דלאו כל עמו הוו כייסין ליה דלאו עניים היו כולם וכדפרקיך לקמן אליבא דח"ק לכל עמו לעניים מבני ליה וד"ק: ששי"ם י"ו מתוך ביתו ב'ו. נראה לכאורה דאיירי בשני שאין לו ממה לשלם ואין לבעל דינו עליו דין משלומין עד שישגי ידו ויחשבר ומכל מקום קאמר דלוחה דקרא שעשה לו חכרו עד היום כהולא וזו שנאמר בהשגת העיט ו' ולך תהיה דקרא וגו' השתא ששלם לו דוד בעשירו נחשת וזו הדקרא לנוד ואמרו מה שאמר דוד ו' עשיתי משפט ולקח כל מיתני לעושיך שהתפלל שלא יעשו העני ובעל דינו קנויני עלי לתיבע את העני אף אם אין העני חייב לו ואני אשלם לו בעצורו ואחר כך יחלקו ביניהם מה שעסקו ממני וק"ל: שהוציא גזירה וכו'. ומלת דקרא הנאמרת כאן אינו ממש דקרא אלא שעשה עמו דקרא וטובה והשינו מעון הגזילה ובי"מ הקשה וא"ת אם כן מאי רעותא דדוד אחא לאשמעינן דאימא דקרא לא אחי למימר אלא דעל ידי שהיה דוד עושה משפט ודקרא הלוי יואב בתלמיה כדאמרין בפרק נגמר הדין ה' ויהי דוד עושה משפט ודקרא וגו' ויואב בן נריה על הצאז מ"ע יואב על הצאז משום דדוד עושה משפט ודקרא וגו' וק"ל: שנאמר פוטר ביום ראשית בודון וכו'. פירש רש"י אם באת לפטור ולהשליך כו' עכ"ל משמע ליה דדריש נמי רישא דקרא דהכי אף על גב דתלמודא לא הזכיר בדריש רק סיפא דקרא ולפני התגלע הריב וגו' מדפרקיך לקמן והני תנאי ראשית מדון מאי דרשו ביה משמע דהאי תנא דריש ליה שפיר דהכי כפי רש"י ט' וק"ל: שנאמר ועמדו שני אנשים אשר להם הריב וגו'. כולה יליף ליה מהאי קרא לפי שזכר את העדים כאלו הם הבעל דין הבוחל את חבירו כמ"ש אשר להם הריב וגו' לפי שדע יד עדות שקר או על ידי שבושש עדותם גזול בעל דין את חבירו וכו' כאלו הם גזולים להקב"ה שמטריחים אותו להחזיר ממון שנתן לבעלי על ידי עדות שקר וכבוש עדותן וכן לגבי דיניין קאמר הכי ידעוים את מי הם דניס כו' שעל ידי שהם מניס משפט גזול בעל דין אחד את חבירו והרי כאלו הם גזול להקב"ה שמטריחין להחזיר ממון לבעלי ועמדו ליפרע מהם אותו ממון שנתן לבעלי על ידי שהטו משפט ומיימי ליה מהאי קרא אליהם נכז בעתא נכז שהוא נכז שם כאלו הוא היה בעל דין י' וכן ביהושע הוא אויבו ויאמר לישופשם ראו מה אתם עושים כו' לפי שחשבו הדיין כי במטהו משפט אין זו מעשה צדיק וע"כ אמר ראו מה אתם עושין וגו' שעל ידי מטה משפט נעשה מעשה הגזילה וזה שכח כי לא אלדס משפוטו כי אם לה' ולגבי הקדוש ברוך הוא הדבור זו כמעשה כמו שכחו יא' בדבר ה' שמים נעשו ועל זה אמרי יב' כל

חכמת שלמה הנחות

דף ז ע"א גמ' הרי כאן י' לבסוף כתיב והבית אשר כו'. כ"ל: רש"י בד"ה מקרא זה בוצע בך. הס"י: רש"י בד"ה לצניורא דבידקא כו' וצינורת קבוצים כו'. נ"כ ס"א קטנים: רש"י בד"ה פוטר מים

מהר"ם

דף ז ע"א בתוס' ד"ה בנגד מעשה העגל אקרא דתורת אמת קאי וכו'. נראה דס"ל להתוס' דדוחק הוא לפרש כפירש"י דפי' דקאי אקרא דבוצע בך

מהר"ם שי"ף

והני מנכרס. שולל פירוש פשוט דקרא. יהודה אתה כו' מטרף נמי כו' שולל פירוש מ"ד בוצע בך נגד יהודה מטרף נמי עליה וכפירש"י בפשוטו ועיין בתרגום חונקלוס ותרגום יונתן. ישכר כו' וזולתו כו' זה עוסק בפרקמטיא ומספיק כו'. שלא תימא מזה הצאז בעצירה כו'. דן דיין כו'. האי דהוי אמר דונו דינא כו' [אמר ש"מ מדין קאמי שנאמר דן ידין]. להורות שהפירוש אמתי של בוצע בך על פסוק: ברש"י בד"ה ה"ג שמוא יתחייב הזק ונמצא רודפו רודף את הדיין. כן י"ל לגרסו. שאין לשון רודף את הדין להפוך כו' וכן העתיקו הר"מ. ולפירש"י אינו רק טרחא וזילתא כמשמעות לשון קשה בעל מריצה כו' וגרים ונמלא רודפו לא חז"ק וז"ל לפי' [דלא שייך מי' התוס' דכ"ה ונמלא חזק] דנקט אחד כך לרבותא אע"ג דספק הוא שמוא יתחייב הרך אפי"ה משמע דצריהם לא תגורו. והתוס' פי' רדיפה כמשמעות

הנחות והערות

תגומא פ' תצוה י'. וע"ע בפרקי דר"א פרק מה, ובהגה' הרד"ל (שם טו), ועי' בעה"ט שמות לב, ה. יח' ועי' במאירי שמפרש דנביא קאי אחור וכהן אהרן, וכ"כ ביי"ק (י, ג) ודלא כרש"י כאן. יח' גיטין דף נו ע"ב. יט' דברים יז, ט"ז. כ' דברים יח, יח. כא' ועי' עוד בתורת חיים ובסנהדרין קטנה ועינים למשפט, ובהגהות מהר"ן חיות כתב דבכין שפיתא דמים אין התשובה מתקבלת אלא מקבל עונש הראוי עד שידוכ. כ' צ"ל "גילוי" (דפריד). כג' דף ו ע"ב ד"ה שנאמר פוטר מים. כד' צ"ל "בשער" (דפריד). תלמוד בבלי <עוז והדר> - כה סנהדרין / תלמוד בבלי {עמוד 290} {726072}

חתיים לפי חשא סופר = רי

הלו שהראבו באש משקל מחנית השקל, וידוע כי מה ששקל בכסף הני שקל הוא באור או באש מאה פעמי ככה או יותר, ואם אולי נחמר שהראבו באש של מעלה שיעור שיעור מלמעלה להשפיע על מחנית שקל כסף כי כל מה שבמטה מושפע מלמעלה, אי"ב יהי בהיסוף כי טפה קטנה אי' מאלף נמחלי' של כסף יספיק לזה יי"ה איך שיהי אי' לריך מרע"ה לשער משיעור משקל האש ההיא – שיעור משקל הכסף, וזה אי' קשה לשער עד שחזר והראה לו הקב"ה באש כמין מטבע ממש כארכו ורחבו אנה שמוה לה יכיל לשער משקלו ע"כ אי' לריך להראות ג"כ באש שיעור ומשניהם ידע לכוון כללע"ד:

ראיה קראתי בשם בללאל בן אורי בן חור למטה יהודי כבר כתבנו

במקום אחר בללאל אי' בן י"ג שני והקב"ה השפיע עליו חכמה נפלאה נבואה כמו שבי בתרגום אונקלוס והי' זה לכפר על הריגת חור אבי אביה והנה גאולת ישראל ממנרים אי' בשם תפקד פקוד פקדתי – וענשם בעגל אי' בזה עצמו וכיום סקדי וסקדתי וכפרתם ע"י בללאל ששמו בללאל אורי חור גמטרי' תפקיד וסיינו קראתי בשם: **זכור** לאברהם ליזחק ולישראל עבדיך הא דלא אמר יעקב

סיינו משום שהקב"ה אמר ואעשך לגוי גדול ומרע"ה לא חפץ בזה והנה טענתו הוא רק כי אי' לא ייתן לגרים אפי"ג דכי רמב"ם וכן הביאו תוס' במס' בכורי דגרי' יכולי' לאמור אלקי אבותינו כי אברהם נקרא אב המון גוים מימ כשניתן לו אי' עדיין אי' שמו אברהם ולא אב המון גוים כדברית בין הבתרים ע"כ אין לגרים חלק באי' ומרע"ה לקח בת יתרו ובניו מלד אמש בני גרים אפי"ג דבחר משפחת אב אולי' מימ אין ראוי לכלות ישראל

שהם בני אברהם מכל נד ולחת אי' לבני משה שהם מלד אמש גרים זה אי' טענה למרע"ה, נמלא בא עתה מרע"ה בשם אברהם, ואמר אשר נשבעת להם כך וגוי וכל הארץ אתן לורע"ה וגוי אלא שאסור להזכיר אברהם הלא אברהם, הבל כוונת הפלתו אי' אשר נשבע להבשר – וידוע כי אוחי' בנות האבות הם י"ג גימטרי' אחת, והיינו אברהם יזחק יעקב, אך אם נחמר אברהם הקר אית אי' לריך לומר ישראל ויהי אברהם יזחק ישראל י"ג גימטרי' אי' – לכן עתה שנכתוב מרע"ה בשם אברהם, הזכיר ישראל עבדיך:

ועתה אב תשא מטאתם הרי טוב ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, יש נפרש ספרו של אדס"ר שהראבו הקב"ה למרע"ה דור ודור ודורשיו ופירש"י ראה קראתי בשם בללאל מלמד שהראבו הקב"ה למרע"ה ספרו של אדס"ר שבו נכתב בללאל סיינו קראתי בשם – והנה כתי' ואתה אמת קרחתיך בשם, י"ל ג"כ כניל הקב"ה הראבו למרע"ה כבודו הרב בספרו של אדס"ר שהוא כי בראש כולם וכל חכמי דורות ודורשיה' חלוי' בו – אך יש לעיין מה הכבוד הזה הלא בללאל בן י"ג שנה והשפיע עליו הקב"ה חכמה תבונה ודעת וכל נולאכה וידע ללרף אותיו שנבראו בהם שמים וארץ לא בכחו ועולם ידו ולא בכשרון מעשיו כי' ברנך הכורא אי"ב אין כבוד למרע"ה כי לפי משוא פנים יש בדבר חי' – אבל האמת יורה דרכו שפעם הקב"ה נטובת ישראל יבוא בן בנו של חור שמסר נפשו ונהרג על עשיית הפגל ויכפר על מיתת אביו והריגתו, אלא לפי מוכח שכבר בימי אדס"ר כשנכתב ספר דור ודור ודורשיו כבר אי' גלוי לפניו מעשה הפגל כי משמאי אי' זאת שלא אי' ראוי' לאותו מעשה

ח"י

עד

תורת

בשלח

משה

ד' ימלוך לעולם ועד כי זה סוס פרעה ברכבו ופרשיו צים. אחז"ל [ע"י מכילתא פ"י] כשנפל צפיהם ד' ימלוך לעולם ועד ולא ה' מלך הרגישו כי חינו חשופת עולמים ופחיד בהמ"ק ליחרצ ואז ימלוך (לשון עתיד) לעולם ועד ולא עתה. וי"ל כי נדחקו המפרשים בזה שהקצ"ה אמר ואכזבה בפרעה וכל חילו וידעו מזרים כי אני ה', וצמח ידעו הלא מהו צים, והא"ע נדחק לפרש שידעו זאת ברגע קודם שמתו, אבל צחמת ראוי ה' שיאלו מזרים מלך אחר ויספרו אותות ונפלאות שראו, וכמו שיהי' לעתיד לבוא כמו שכתוב [ישע"י ס"ו י"ט] ושלחתי מהם פליטים אל הגוים חרשים פול ולוד וגו', ואמנם ישראל היו צים קטני חמונה והולך הים לשקעם למזרים ולפולעם וירא ישראל את מזרים מת על שפת הים (כדאיתא במדרש) ועי"ז ויאמינו בה' וצמח עבדו, ומפני חטא זה שהיו קטני חמונה נגזר עליהם שלא יהי' גאולה שלימה ולא ה' מלך הלא ה' ימלוך והעם כי זה סוס פרעה ויש צע עליהם את מי הים משום זה ימלוך ולא מלך. וכעין זה י"ל שלא קיבל הקצ"ה שירה מלאכי השרת בלילה כי אמר מעשי ידי עוצמים צים ואחם אומרים שירה (מגילה י' ע"ב), יש להבין צו שני משמעות, חדא כמשמעו מעשה ידי עוצמים צים קאי על המזרים, שהי' יותר טוב אם ינאלו ויגידו כבודו בגוים, ועוד י"ל עד"ז, מעשה ידי שהוא בהמ"ק שנעשה צמתי ידים (כפירש"י בפסוק כוננו ידיך [ע"ז י"ז] והוא מש"ס פ"ק דכתובות ה' ע"א), אותו בהמ"ק שהוא מעשה ידי עוצע עתה צים (פי' ע"י הים) שעי"י הים הזה (חטאו קטני חמונה והיו אומרים כשם וכו' כך הם עולים מלך אחר) עבדו צארץ שעריה [איכה צ' ע"ג].

ה' ימלך לעולם ועד. חסר וי"ו, ותחת עבד כי ימלוך [משלי ל' כ"ב] מלא וי"ו, ועיין בזה בהקדמת הרא"ע על התורה. וי"ל כי מלכותו של עבד הרשע הוא יותר שלם ממלכותו של ית"ש, כי הוא ית"ש צרע עולמו ואנשים עליה ומחיי אותם ומשגיח עליהם ומולך עליהם, והעבד המרשיע הזה אדם חסר כל טוב וצרכו ועו"ס ידו כוצע חכמים ונצונים וטובים ממנו והם מפרנסים אותו ומלבישין אותו ומולך עליהם ומפשיע עורם מעליהם, הרי זה מלך מלא, והלואי ד' ימלך לעולם ועד פי' שיכירו כל העולם שמלכותו ית"ש אינה שלם כי הוא מחיי אותנו ומשגיח עלינו. כי זה סוס פרעה וגו'. [עיין לקמן לשביעי של פסח ד"ה וצוה יש לומר].

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותאלץ

כל הנשים אחריה. הנה צהאנשים כתיב ויאמינו

תורת משה השלם - ב' שמות / סופר. משה בו שמואל (עמוד 78) {726077}

בה' וצמח עבדו, האמינו כי אם אין משה העושה נפלאות אין ה' עושה ע"י אחר, ע"כ אמרו כי זה משה האיש לא ידענו מה ה' לו [שמות ל"ב א'], ע"כ צקשו לורה שתשכון עליו כבוד ד' כמ"ש הרמב"ן, אך הנשים האמינו גם צמרים הנביאה אע"פ שלא עשתה נפלאות ולא שום דבר, ע"כ צעגל לא נחרצו הנשים כי אמרו אם אין משה יש נביאים אחרים וע"כ התאספו אל חור צנה של מרים כי חשבו אם חור יעשה להם אלהים, שהוא צנה של מרים עי"ז יתאלו גם הנשים, אבל חור מסר נפשו וזכה לצלאל צן צנו שטעה במשכן (שנעשה לכפר על עון העגל).

ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה צים. צמדרש צזכות שהמחינה למשה שעה אחת כשהשליכו אותו אל הנילים זכתה לומר ע' תיבות אלו שירה, וצמתי סוף פ"ק דסוטה [ע"ב] איתא שצמתי זה המחניו לה ישראל ז' ימים. הנה מדה עוצה מרובה ממדת פורענות על אחת ת"ק [חוספתא סוטה פ"ד ה"א], וא"כ אם צמדה רעה משתלמין מדה כנגד מדה, צמדה עוצה צריכין להשתלם על אשר עשה חמש מאות פעמים, וא"כ צריכין לומר דמרים לא המחנינה למשה שעה שלימה אחד מכ"ד צמעל"ע דא"כ לא השתלמה צמחנת ז' ימים על אחד חמש מאות, ולריך לומר שהמחינה רק שעה מועטת ולא שעות השויות, וכן הוא צחוס' שם מס' סוטה [י"א ע"א ד"ה מרים], וסתם שעה קטנה היא מיל, ותחלצ אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו [לעיל צ' ד'] לדעה מה יעשה לו ר"ת מיל. והנה מהלך אדם צכל יום עשר פרסאות כמצוחר צגמרה פסחים [צ"ד ע"א], וה"ה צלילה יכול להלך עשר פרסאות, וצני ישראל נסעו צמדצר גם צלילה, ולפ"ז יכולים לילך צכל יום עשרים פרסאות, ופרסה הוא ד' מילין והוא שמונים מילין לכל יום, וצשעה ימים ששה פעמים שמונים הוה ת"פ מילין, וצשצת ה' יכולין לילך י"א מילין כי חחוס י"ב מילין להרי"ף [סופ"ק דעירובין] ולהרמב"ם [ה' שבת פכ"ז ה"א] מדאורייתא אסור, וחסר ע' מילין להשלים סך מדה עוצה ת"ק מילין, ולהשלים זה זכתה ואמרה ע' תיבות שירה שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה צים כדאיתא צמדדרש נגד ע' מילין, ואחיא המדרש והמחניחין צסוטה צקה אחד, וכל דצריהם של חז"ל אחד המה רק לריך לדורשם לעוצה יב).

יב) תומ"ק ויקרא, ל"ה ב', וכ"כ בדרשות ח"ב, רע"ז א' ד"ה

ותען. וע"ע שו"ת אה"ע ח"א סי' ס"ה ד"ה אך סוגיין.

הודפס מאתר אוצר החכמה